

N:o 11-12 2013

Hinta 7 €

Karjalan Seimo

Toulujuhda

S I S Ä L T Ö

Kannen kuva: Kuva Aila-Liisa Laurila.

.....

Denis Kuzmin: Lappalaisten asutukset karjalaisten naapureina, osa 2. 164

.....

Katri Kuisma: Elämää Pirttilahden termäsillä ja vähän muuallakin. 170

.....

Marjukka Patrakka: Lyydin kielen osaajat ovat vähissä Karjalassa. 174

.....

Unto Martikainen: Tosikertomus avun löytymisestä lapselle luostarista. 176

.....

Aila-Liisa Laurila: Rastavaksi sipanniekkaa ta sultsinaa. 180

.....

Heikki Rytkölä: Missä on runonlaulaja Arhippa Pertusen hautapaikka? 184

.....

Veikko Huotarinen: Matka Latvajärvelle tyssäsi ja Carelia-lehden puolesta. 186

.....

Eeva-Kaisa Linna: Miia Tervon dokumentti Santra Remsujevasta. 188

.....

Mirja Kempainen: Kieltä ei voi pelastaa kuin Siperian tiikeriä. 190

.....

Aila-Liisa Laurila: Kymmenen kysymystä Uhtua-seuran puheenjohtajalle. 192

.....

Eeva-Kaisa Linna: Laukunkantajat keskustelelee Mikko Nesvitskin kanssa. 195

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n jäsenlehti ja äänenkannattaja
- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

Seura perustettiin 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy Karjalan Heimo-lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

.....

Karjalan Heimo kiittää lukijoitaan kuluneesta vuodesta ja toivottaa hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta!

Aineisto ensi vuoden ensimmäiseen lehteen on lähetettävä päätoimittajalle viimeistään 25. tammikuuta 2014.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Heimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin: 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti: paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Kirjeposti:
Lapinkaari 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Taitto: Peter Bange
Sähköposti: bangedesign@gmail.com

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina. 94. vuosikerta.

Ilmoitushinnat (2013)

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €, 1/1-s. 430 €, 1/2-s. 300 €, 1/3-s. 235 €, 1/4-s. 185 €, 1/6-s. 140 €, 1/8-s. 115 €

Mediakortti (pdf)

www.karjalanheimo.fi

Ilmoitusaineiston toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: (09) 171 414
Telefax: (09) 278 4765
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee: ti ja to klo 10-15, heinäkuussa suljettuna.

Tilaushinta / jäsenmaksu (2013)

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Julkaisutoimikunnan puheenjohtaja:
Senni Timonen.
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 1. joulukuuta 2013

Kansat vaeltavat

Luin juuri päivälehdessä sunnuntailiitteestä tarinan eritrealaisesta Yosifista, joka on selvinnyt hengissä vaarallisesta matkasta Välimeren yli. Hän on nyt Italian Lampedusassa ja haaveilee pääsystä Suomeen.

Hänen sisarensa asuu jo Suomessa. Sisar on elänyt ja tehnyt töitä Suomessa jo kymmenen vuotta. Hän on sairaanhoitaja. Sisar sanoo, että Yosifin olisi viisaampaa mennä Englantiin toisen siskonsa luokse, koska Suomesta on niin vaikea löytää töitä, vaikka turvapaikan saisikin. Englannissa hän sitä paitsi pärjäisi jo oppimallaan englannin kielellä.

Yosif on yksi yli 7 000 eritrealaisesta, jotka ovat tänä vuonna ylittäneet Välimeren veneellä Afrikasta Eurooppaan. Lokakuun alussa merellä upposi vene, jonka mukana lähes 400 ihmistä kuoli. Heidän unelmansa särkyi lopullisesti. He eivät koskaan päässeet perille heidän mittapuunsa mukaan yltäköylläiseen Eurooppaan. He olivat lähtiessään myyneet kaiken omaisuutensa ja saaneet rahaa sukulaisiltaan, mutta kaikki katosi, loppui ja päättyi iäksi. Italian viranomaisten mukaan noin 3 500 siirtolaista on kuljetettu turvallisesti Sisiliaan. Heillä on mahdollisuus saada elämältään enemmän kuin he kotonaan Afrikassa olisivat saaneet. Siirtolaisia lähtee nyt monista Afrikan maista.

Tämä nykypäivän pakolaisuus herättää ajatuksia. On selvää, että Afrikan siirtolaisia ajaa matkaan epätoivo ja näköalattomuus, mitä he kokevat synnyinseuduillaan. Heidä innostaa toivo paremmasta. Näin on tehty ennenkin ja muissa maanosissa, myös Euroopassa. On lähdetty etsimään uutta elämää muista maista ja maanosista. Onko afrikkalaisilla oikeus tulla tänne? Tästä kaikki eivät ole samaa mieltä. Heidän elämänsä olisi todennäköisesti entistä kurjempaa, jos he palaisivat tai jos heidät pakolla palautettaisiin synnyinseuduille. Voimmeko me auttaa heitä jotenkin? Tästäkään ei olla yksimielisiä. Voimme joka tapauksessa toivoa, että heille löytyisi vielä paikka tässä maailmassa ja mahdollisuus hyvään elämään. Karjalaiset ovat kokeneet, että nollasta voi aloittaa joskus jopa monta kertaa.

Hyvän rastavan toivotuksin,
AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

Lapintaival vei Äänisen tie

••• Mitä sukua karjalaiset ovat saamelaisille? Karjalan Heimon edellisessä numerossa julkaistiin ensimmäinen osa Denis Kuzminin alustuksesta, jonka hän piti tänä vuonna Vuokkiniemi-seuran tilaisuudessa Helsingissä. Tämä toinen osa on lyhennelmä alustuksen loppuosasta.

Saamelaisasutukseen Vienanmeren rannikolla 1300-luvulla viittaa epäsuorasti Lazar' Muromalaisen elämäkerta, jossa mainitaan, että lappalaiset lähtivät Äänisen tienoilta Vienanmeren rannikolle. On mahdollista, että ainakin osa Karjalan eteläosassa asuvista saamelaisista eteni kohti Vienanmeren rannikkoa myöhäiskeskiajalla eli noin 1300-luvun keskivaiheessa. Yhtä merelle vieneistä teistä nimitettiin karjalaisten keskuudessa Lapintaipaleeksi. Myöhemmin se tunnetaan Tsaarintie-nimisenä.

Jo 1500-luvun lähdeaineisto viittaa saamelaisten asumiseen Vienanmeren rannikolla ja sen läheisyydessä. Esimerkiksi Venäjän suuriruhtinaan Ivan Vasiljevičan lahjoituskirjassa vuodelta 1530 mainitaan kastettuja ja kastamattomia lappalaisia Suiku- ja Kemijoen varrelta. Suunnilleen samana aikana tiedetään saamelaisten asuneen myös Sumajoen suussa, Uikujoen alajuoksun varrella ja Kantalahdessa. Vuonna 1590 villilappalaiset mainitaan Vienanmeren rannikolla sijaitsevassa Koudan ja Kieretin volostissa.

Venäjän tsaarikunnan yleiskartan liitteessä (ven. Kniga bolšomu ertežu) vuodelta 1627 ja sen seuraavissa laitoksissa Vienanmeren länsirannikko on nimitetty Lappalaisrannikoksi (ven. Lopskij bereg) ja siinä sijaitsevia asutuksia (mm. Kouta, Kieretti, Kemi, Sorokka jne.) lappalaispogostoiksi eli asutuksiksi.

Ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että jo aikaisemmin meren rannikolla sijaitsi saamelaisväestön kesäkyliä ja kalavesiä. Saamelaiseen asumiseen esimerkiksi Kesäjoensuussa viittaa väkivälikäisesti Vienanmeressä oleva saari nimeltään Kežakul'ski ostrov, jonka rekonstruoitu karjalankielinen muoto on epäilemättä Kežäkylä. On mahdollista, että saarella oli saamelainen asutus, jota käytettiin lyhyen aikaa kesällä kalanyynnin aikana.

Vastaavanlaisia saamelaisia asutuksia oli aikoinaan myös Norjan pohjoisosassa. Norjalainen arkeologi Kjersti Schanche toteaa, että pohjoisnorjalaiset asuinpaikat saarilla ovat identtisiä itäsaamelaisten väliaikaisten asuinpaikkojen kanssa. Ne olivat historiallisena aikana Varanginvuonon etelärannalla ja sijaitsivat pienillä saarilla. Suurin osa saamelaismiehistä siirtyi saarille kesäajaksi kalastamaan.

Esimerkiksi vuoden 1608–1611 asiakirjan mukaan Vienanmeren rannikon Knäžaja guba-nimisessä karjalais-venäläisessä kylässä (suom. Ruhtinaanlah-ti) asui kaksi lappalaista, joita ei jostain syystä ole nimitetty asiakirjassa lappalaisiksi.

Lappalaiset ovat Mikiforko Aikašarov ja Fedotko Aikašarovinpoika. Heidän isännimensä viittaa mielestäni saamelaisperäisyyteen (vrt. saam. nimi Aiki(a) sarri(a), Aigesarre). Samassa asiakir-

Nykyinen tie Vuokkiniemestä Vuonniseen vie turisteja ja paikallisia asukkaita kivien kolinan säästyksellä paikasta toiseen. Keskiajalla yhtä merelle vieneistä teistä nimitettiin karjalaisten keskuudessa Lapintaipaleeksi. Myöhemmin se tunnetaan Tsaarintie-nimisenä. Kuva Tarja Lehtola.

noilta Vienanmeren rannikolle

Osa **2**

jassa perinteisissä saamelaisasutuksissa Aikasarr-nimeä kantavien ihmisten osoitetaan selkeästi olevan lappalaisia, vrt. Fedka Aikasarovin poika (Kouda), Aikasai (? Aikasar) Onisimovinpoika (Tumča) ja Mikiforko Aikasarovinpoika (Ruva). Asian voi selittää sillä, että Ruh-tinaanlahden mahdollisesti saamelaisalkuperää olleet ihmiset olivat luopuneet pyyntielinkeinoelämästään ja siirtyneet valtaväestön tapaiseen kiinteästi paikallaan asumiseen.

Saamelaisväestöä asui nähtävästi Vienanmeren rannikon läheisyydessä myöhemminkin. Tämän todistaa mm. valvontakirja vuodelta 1676. Siinä kuvataan Solovetskin luostarin volosteja ja suolankeittämöitä Uikujärven pogostassa ja myös sen rajojen ulkopuolella (mm. Piepäjärvi, Suikujoki, Kesäjoki). Asiakirjassa on tietoa Solovetskin luostarin talonpoikien ja populien taloista sekä mainitaan saamelaisväestön asuinpaikat. Hajanaisia tietoja saamelaisista Uikujoen alajuoksulla on olemassa myös 1600-luvun asiakirjoissa.

Eräiden tiedemiesten mielestä myös Solovetskin saaristo kuului aikoinaan saamelaiseen asuma-alueeseen, vaikka suoria todisteita siitä ei ole. Saariston nimi on selvästi saamelaisperäinen ja sen nimistössä on muitakin itämerensuomalaista ja venäläistä asutusta edeltävältä kaudelta periytyviä paikannimiä, sekä mahdollisesti saamelaisiin viittaavia nimiä.

Esimerkiksi Suurella Solovetskoinsaaressa on kaksi Lapinjärveä (ven. Bol'shoje Lobskoje ja Maloja Lobskoje). Kuzovasaariston Lodeinyj- ja Oljošinsaarelta on löydetty keskiaikaan kuuluvia asutuksia (vuosilta 900–1400), joiden asumukset muistuttavat muinaissaamelaisia asumuksia Ruotsin ja Norjan pohjoisosassa.

On mielenkiintoista, että 1500-luvun puolivälissä metropoliitta Filipp (mahd. hänen johdolla) alkoi harjoittaa Muksalma-nimisillä saarilla poronhoitoa. Tä-

mä tieto voisi olla kaukaisten tapahtumien jälkikaiku. Saamelaisväestö lienee harjoittanut saarilla perinteistä elinkeinon, jonka luostarin munkit myöhemmin omaksuivat. Solovetskin luostarin munkkien joukossa mainitaan 1500-luvun puolivälissä vanha munkki (ven. starets) Isaak Lopin. On mahdollista, että munkkien joukossa oli muitakin saamelaisia.

Norjalainen tutkija Bjørnar Olsen olettaa, että Solovetskin luostarin rakentaminen oli sidoksissa siihen, että saaristo oli monia vuosisatoja saamelaisten pyhän maiseman keskuspaikkana ja vielä 1400-luvun alussa se oli paikallisten saamelaisten tärkeimpien pyhäkköjen sijaintipaikka.

Kulttitoiminnan osoituksena Olsen pitää Solovetskoin- sekä Kuzova-saarilla olevia lukuisia seitoja, labyrintteja, kivisiä pyöreämuotoisia uhrialttareita ja muita kulttirakennelmia, jotka hänen mukaansa ajoitetaan myöhäisrautakautteen tai keskiaikaan. Tutkija huomaa kuitenkin, että varhaisemmatkin ajoitukset ovat mahdollisia.

Mahdolliseen saamelaisasutukseen tai saamelaisten eräsijoihin viittaa ainakin osa Vienanmeren rannikon Lap-, Lob- ja Lop (Lapin-/Lappalaisen) -alkuisista paikanimistä, joita esiintyy melkein jokaisen rannikkokylän nimistössä: vrt. koski Lopski porog (Lapinkoski) (Kantalahti), järvi Lopskoje ozero (Lapinjärvi) ja joki Lopskaja reka (Lapinjoki) (Kouta), apajat Lopski krest (Lapinristi) (main. 1565) ja Lopskaja Guba (Lapinlahti) (main. 1572) (Kieretti), niemi Lobski navolok (Lapinniemi) (Kriitina), apaja Lopskoje (Lapinapaja) (Kalgalakši), ranta Lobski bereg (Lapinranta) ja saaret Lobskije ostrovki (Lapinsaaret) (Pongoma), lahti Lapina guba (Lapinlahti) (< mahd. karj. lappi 'saamelainen' tai hn. Lapin), suot Lapinskije mhi (Lapinsuot), saari Lobski ostrov (Lapinsaari) (Kesäjoki), järvet Bol'shoje Lobskoje ja Maloje Lobskoje (Suuri ja Pieni Lapinjärvi) (Solovetskin saaret), alue Lopski konets (Lapinpää) (main. 1563) (Uikujoen alajuoksu), saari Lopski ostrov (Lapinsaari) (Suma), niemi Lopski navolok (var. Lobski) (Lapinniemi), saari Lopski ostrovok (Lapinsaari), kallio Lobskaja skala (Lapin-

kallio) ja metsä Lopski les (Lapinmetsä) (Kuolisma), niemi Lapina korga (Lapinkorko), suosaaret Lopskije ostrova (var. Lobskije) (Lapinsaaret) (Njuhča). Tähän yhteyteen kuuluu mahdollisesti myös vuonna 1583 Njuhčajoen rannalla sijainnut Lapinskoi sled (Lapinjälki)-niminen paikka sekä Sumajoen rannalla sijaitseva Lapina-kylä (ven. Lapino) (Lapin(in) kylä).

Vienanmeren rannikkoa koskevista asiakirjoissa mainitut sukunimet ja kutsumanimet voisivat samalla viitata niiden kantajien saamelaisjuuriin: vrt. Lopin (main. 1563) (Kieretti), Lapin (main. 1574), Lopinov (main. 1579), (main. 1591) ja Lopintsov (main. 1723) (Vienan Kemi), Lopin (Sorokka) (main. 1582/83), Lopin (Uikujoki) (main. 1563), Lapin (Suma) (main. 1563), Lopinov (main. 1608-11) (Kantalahti), sekä nykyinen sukunimi Lopinov (Kalgalakša).

Sitä paitsi lähellä Nyhčää Vienanmeren rannikon tienoilla oli Lapinskoi Sled (Lapinskoi jälki)-niminen kylä, samalla pohjoisempaan Sumajoen rannalla sijaitsi Lapina-niminen kylä. Sen lisäksi on mai-

nittava, että Kuolisman kylällä on toinen epävirallinen nimityskin Lopari (? Lappi). Siten tätä nimeäkin voidaan käyttää mahdollisena todistuksena siitä, että saamelaisväestö asutti aikoinaan kylän ympäristöä.

Kaikki tämä osoittaa, että noin 1400- ja 1500-luvulla itämerensuomalaiset ja venäläiset uudisasukkaat joutuivat Vienan Karjalassa vilkkaisiin koskettuihin saamelaisen alkuperäisväestön kanssa.

Muistot lappalaisista elävät kansan keskuudessa myös kaikenlaisissa tarinoissa ja uskomuksissa sekä etnografisissa kuvauksissa. Syntyy samalla luonnollinen kysymys siitä, onko näillä paikallistariinoilla mitään merkitystä historiantutkimukselle?

Vastaan myönteisesti. Mielestäni perimätiedoilla on suuri merkitys, mutta ne ovat kuitenkin apuaineistoa. Sitä pitää käyttää varovaisesti ja mahdollisuuksien mukaan etsiä todisteita muista lähteistä, koska muistitiedoissa vain toinen osa kuvaa todellisia tapahtumia ja henki-

Niin sanotut Lapinkiukat eli Lapinpäcit ovat saamelaiden oleskelun jälkiä Vienan karjalaiskylien ympärityössä. Juveliuksen kuvauksen mukaan Lapinkiukat sijaitsevat usein metsässä järvien rannilla. Ne ovat enimmäkseen maan ja sammalten peitossa ja niiden päällä kasvaa usein vahvoja puita. Kuvassa Sulkamanniemen Lapinkiuas Kenttäjärveltä.

löitä. Toinen osa on sekoittunutta tietoa.

Pitää muistaa myös, että kansanrunoudelle on tyypillistä kronologinen siirtymä eli anakronismi, jolloin paikallistarinoissa esiintyvät tapahtumat ja muinaisjäännökset yhdistetään tapahtumiin, jotka todellisuudessa kuuluvat usein huomattavasti myöhempään aika-kauteen.

Tällä hetkellä on aika vähän asiakirjoja, jotka sisältäisivät tietoja lappalaisesta asutuksesta Vienan Karjalan länsiosassa. Mielenkiintoinen informaatio saamelaisista ja heidän erätaloudestaan on olemassa juuri karjalaisten perimätiedossa.

M. A. Castrénin vuoden 1839 matkakertomuksen mukaan Vuokkiniemen pitäjän on aika rikas lappalaismuistoista ja lappalaisjälkiä tavataan siellä kaikkialla. Yleisesti kulki pitäjässä sellainen puhe, että juuri lappalaiset ovat olleet seudun kanta-alkuasukkaita. Vasta suomalaiset hävittivät heidät sukupuuttoon varastusotien (suom. sarkasodan) aikana.

Yksi harvoista asiakirjatiedoista lappalaisista on vuodelta 1618. Tuolloin Repolan pitäjän asukkaat kertoivat Stolbovan

rauhan rajalinjaa vetämään tulleille viromaisille, että Repolasta pohjoiseen, nykyisen Länsi-Vienan alueella, asui heidän tietämänsä mukaan ”Kuolanlinnan kastamattomia lappalaisia”.

Repolan volosti, johon kuului aikoinaan myös Länsi-Viena, liitettiin vuonna 1620 Kuolan kihlakuntaan siitä muodollisesta syystä, että alueella asui saamelaisia, joiden asioita hoidettiin perinteisesti Kuolasta.

Tieto vuodelta 1620 kertoo, että Vuokkiniemen volostin asukkaiden joukossa oli Gorkoi-niminen (Korkko) lappalainen. Ilmeisesti juuri tähän yhteyteen liittyy Vuokkiniemen pitäjän Vuonnisesta tallennettu perimätieto, joka kertoo karjalaisen Korkkoni-kantasuvun lappalaisperäisyydestä.

Boreniuksen 1870-luvun alussa kirjaiman muistitiedon mukaan lappalaisalkuperää olevat Korkkoset olivat Vuonnisen kylän kantasuku. Vuoden 1679 valtakirjassa Korkkoni-sukunimi esiintyy muodossa Gorkojev. Vuonnisessa Jyrki Maliselta tallennetun perimätiedon mukaan hänen sukunsa kantaisän tullessa seudulle siellä asui vain lappalaisia.

Toisen perimätiedon mukaan myös Vuonnisen Kieleväisen suku on karjalastunut lappalais suku. Perimätieto kertoo, että suvun mahdollinen kantaisä Antti Kieli hoiti ensin poroja, mutta rupesi myöhemmin viljelemään peltoja ja kasvattamaan lampaita. Tieto antaa mahdollisuuden puhua Vuonnisen lappalaisväestön siirtymisestä paikallaan asumiin ja maatalouden harjoittamiseen.

Muistitiedon mukaan Kieleväiset ovat tulleet Vienaan Kuusamosta, jossa vielä 1750-luvulla mainitaan Juho Kieli-niminen lappalainen. Kylän paikallisasukkaiden mukaan myös Vuonnisen Kossoilat (nyk. Koššijevat) olivat lappalaista perua eli ”vanhoa Lappie tänne jäänehe”. Erään perimätiedon mukaan Vuonnisen lähellä oli aikoja sitten saamelaisasutus. Itse Vuonnisen kylän nimi on saamelaisperäinen (vrt. kantasaamen vTimesn ’vuono’ > nykypohjoissaamen vuotna) sekä kylän nimistössä on mm. Lappalaisenkuja-niminen karjanpolku.

Mahdollisesti Vuonnislahden rannalla olleen lappalaiskylän erämaita sijaitsi

aikoinaan nykyisen valtionrajan molemmin puolin. Mielestäni tästä kielii välillisesti Kajaanin läänin kruununvoudin Mathias Castrénin vuonna 1736 Pohjanmaan maaherralle lähettämä kirje, jossa hän syytti Vuokkiniemen pitäjän talonpoikia Kainuun puolella sijaitsevien kasvimaiden käytöstä. Syytetyjen joukossa olivat mm. Petri Korkkonen ja Jacob Korkkonen. Ennen Täyssinän rauhaa eli vuotta 1595 itäinen Kainuu kuului pääasiassa Venäjän vaikutuspiiriin.

Vuokkiniemen Kivijärven Rettijevin suku saattaa olla saamelais suku. Todisteena on asiakirjatieto vuodelta 1597. Sen mukaan Kuittijärven rannalla sijainneen lappalaisasutuksen asukkaana mainitaan lappalainen nimeltään Stepanko Rettij. Saamelaisen (?) Retti-henkilön olemassaolosta kertoo välillisesti myös asiakirja vuodelta 1608–1611. Siinä Kuolan linnakkeen asukasluettelossa mainitaan Spiridonko Nikiforovinpoika Retejev. Oletus on tosin hyvin kyseenalainen ja vaatii jatkotutkimusta.

Omasta lappalaisalkuperästään ovat kertoneet myös eräät muut Vuokkiniemen, Paanajärven Kokoran ja Kuorilahden, Kiestingin, Kiestingin Suvi-Suurijärven, Oulangan Tumčan, Pistojärven Suvannon ja Uhtuan Alajärven kylän asukkaat. Esimerkiksi Pistojärven Ohdankylän kaksi saamelaisperhettä sukulaistui karjalaisten uudisasukkaiden kanssa ja perimätiedon mukaan tämä sukulaisuus on jättänyt huomattavan jälkensä jälkeläisten ulkonäköön. Tumman ihon ja leveäposkisten kasvojen takia heitä nimitettiin lähitienoilla lappalaisiksi.

D. A. Zolotarjovin tutkimuksen mukaan Pistojärven pitäjän asukkaiden pituuden lyheneminen, kalloindeksin kasvu, tummatukkaisten määrän lisääntyminen sekä tumma pigmentaatio voidaan selittää juuri saamelaisvaikutuksella karjalaisväestön fyysisiin ominaisuuksiin. Kun Elias Lönnrot oli vuonna 1836 Pistojärven pitäjässä, hän merkitsi muistiin, että miesten pienuus Pistojärvellä, Suvannossa ja Ohdassa voi viitata juuri asukkaiden lappalaisperäisyyteen.

Kaikkien tässä mainittujen kylien ni-

mistössä on tallennettu sekä saamelaisperäisiä että saamelaisiin viittaavia paikannimiä, myös Lapin-alkuisia paikannimiä: vrt. Lapinranta, Lapinsuuri (Uhtuan Alajärvi); Lapinkoski, Lapinjogi (Paanajärven Kokora); Lapinlampi, Lapinsuo (Paanajärven Kuorilaksi); Lapinhauta (Vuokkiniemi).

Paanajärven Kuorilahden kylässä on tallennettu Mielikirja-niminen pelto, jonka taustana on nähtävästi saamelainen henkilönnimi. Voi myös olettaa, että tämä paikannimi todistaa mahdollisesti saamelaisten paikallaan asumista ja maanviljelyn harjoittamista.

Arvioni mukaan karjalaistuneita saamelaisia saattavat olla vuonna 1678 Kuorilahden kylässä asuneet Pestrikovit, joiden sukunimen karjalaisena vastineena saattaa olla juuri Mielikirja-muoto. Venäjänkielisen Pestrikov-sukunimen taustana on venäjän kielen sana *пестрый* merkityksessään ”kirjava”. Myöhemmin Pestrikov-suku asui myös Oulangan volostin Sohjanansuussa ja Laitasalmella.

Vuosien 1670–1690 Kajaanin markkinoille osallistuneiden luettelot mainitsevat Vienan Kemistä tulleita karjalaisia. Nimiä ovat Mikihfara, Janassima, Simana ja Riigo Lappalainen.

Muistitiedot kertovat, että monen vienalaiskylän ensimmäinen asutus on ollut lappalaista perua. Esimerkiksi perimätiedon mukaan Kontokkijärven ja Kostamusjärven rantojen ensimmäiset eläjät olivat lappalaisia, jotka muuttivat asumaan pohjoisemmaksi uudisasukkaiden takia.

Kontokin volostin Vonkajärven rannalla oli vanhastaan kylä, jossa asui ja kalasti lappalaisia. Lappalaisia asui ennen uudisasukkaiden tuloa myös Kontokin Akonlahden tienoilla. Kansantarun mukaan nämä lappalaiset pyydystivät lohta Lusmalahdessa ja kettuja Särkiniemellä. Nämä paikat saattoivat olla saamelaisten asuinpaikkoja.

Entisen Voijärven volostin asukkaat kutsuivat lappalaisiksi Paanajärven kylän asukkaita. Esimerkiksi Paanajärven Sompajärven kylän perustajana pidetään lappalaista, joka tuli kylän paikalle kivellä. Tämä iso kivi sijaitsee vieläkin Kylänniemen kärjessä ja sen nimi on Lappalaizenkivi. Lappalaisten kivellä

Denis Kuzmin on tutkinut saamelaisten asuinpaikkoja.

liikkumisesta on olemassa muistitietoja Pistojärven Tuhkalasta ja Rukajärven Ännähäisestä.

Samoin muistetaan, että Sompajärven ensimmäinen asutus oli Pirttiniemessä, jossa näkyi vielä 1900-luvun puolivälissä Lapinkiukuan sija. Kemijoessa Somba- ja Kemijoen yhtymäkohdassa on Sombakurja-niminen koski, jonka erästä osaa kutsutaan Lappalaizenkorvaksi. Sitä paitsi Vienan karjalaisväestö kertoi Juveliukselle rikkaan Kuisma-nimisen lappalaisen Lapinraunioista, jotka sijaitsivat Paanajärven Vuoksjärven kylän läheisyydessä Talvilahden rannalla ja lappalaisesta asutuksesta Remšunniemellä Paanajärven Ruokojärvellä sekä Korvenmualla Paanajärven tienoilla. 1500-luvulla tulevan Paanajärven volostin alueella oli ainakin kaksi lapinkylää, Sombozero ja Kurgijeva.

Vuonna 1947 Uhtuan Alajärvessä tallennetun muistitiedon mukaan noin 300 vuotta sitten kylän tienoilla asui kodissa kolme lappalaisveljeä nimiltään Patrikka, Čolli ja Ieva. Perimätiedossa mainitaan noiden veljesten asuinpaikoistakin:

esimerkiksi Čollinkoda sijaitsi Suavalassa, Ievankoda Ievalassa ja Patrikankoda Ol'okkalassa, jossa on vielä jäljellä viimeiseksi mainitun kodan sija maastossa.

Osa edellä mainittujen saamelaisten jälkeläisistä lähti myöhemmin kylästä pois kohti pohjoista, kun sinne oli tullut uutta väestöä. Mutta ainakin Alajärven Ievaset (virallisesti Ievlevit) lukivat itsensä Ieva-lappalaisen jälkeläisiksi. On mielenkiintoista, että asiakirjassa vuodelta 1678 mainitaan, että Alajärven kylässä on kolme osaa – eli samoin kuin perimätiedossa.

Myös Luusalmen kanta-asukkaina oli lappalaisia. Oppaiden mukaan kylän lähimetsissä oli kaivettuja isoja maahautoja, joita arveltiin alkuasukkaiden käyttäneen asuintoiaan. Todennäköisesti myös Luusalmen naapurikylän Nurmilahden tienoiden ensimmäisinä asukkaina ovat olleet saamelaisten. Todisteeksi tästä katsotaan Lapin-alkuiset paikannimet: vrt. Nurmilakši-nimisen lahden Lapinpiä-osa ja sen rannalla oleva Lapinpinkiuksua-niminen paikka.

Muistitiedon mukaan Kiestingin tienoilla Kotaniemellä asui aikoinaan lappalainen, jonka kalastusvesiä oli lähellä Kotaniemeä olevan Lapinsuaren luona. Toisen perimätiedon mukaan Kiestingin ensimmäinen saamelaisten asutus oli Kotisuarella eli nykyistä kylää vastapäätä ja sen nimi oli Kōmōlä.

Kun asukasluku kasvoi huomattavasti, kylä siirrettiin manterelle. Kiestingin kantasuku on lappalaislähtöinen Kōmōsen suku ja nykyiset Kemovit ovat perimätiedossa mainitun Kōmō-nimisen lappalaisen jälkeläisiä, jotka omaksuivat ajan mittaan kiinteän elämäntavan ja karjalan kielen.

Lapinlähtöinen suku saattaa olla Kiisjoen Loškani (ven. Loškin), koska asiakirjassa vuodelta 1710 mainitaan venäjän lappalainen nimeltään Jaakko Loska. Myös vuoden 1624 verokirjan mukaan Kiisjoen kylässä eräässä talossa asui lappalaiseksi mainittu henkilö.

Pistojärven Kantoniemen tienoilla olevan Lapinlahden nimeä selitetään myös sillä, että sen rannalla oli aikoinaan lappalaisasutus, jossa asui kaksi lappalaisperhettä. Samalla Pistojärven Suvannon kylän Trohkimaiset pitivät itseään lap-

palaisten jälkeläisinä.

Vuoden 1872 matkan jälkeen Berner kirjoitti matkamuiistelmissaan, että Pääjärven ympäristö ei kovin pitkä aika sitten ole lakannut olemasta lappalaisten asuinpaikkana. Seudun muinaistarut tietävät heistä paljon kertoa ja lukuisat rauniot muistuttavat saamelaisista.

Tutkijan havaintojen mukaan myös huoneiden rakennustapa eroaa muiden karjalaisten asunnoista. Lisäksi hän näki hyvin usein sellaisia kasvojen muotoja, jotka osoittavat selvästi, että matkailija on joutunut poronpaimentajien entiselle maalle.

Berner mainitsee mm., että noin neljän peninkulman päästä Sohjanansuusta Pääjärven luoteisrannalla on niemi, jonka lähellä eräällä saarella oli kymmenkunta sammaltunutta rauniota eli Lapinkiuasta. Ne olivat melkein pyöreitä, noin kaksi kyynärää poikkimitaten ja lähes yhden kyynärän korkuisia.

Paikallisten oppaiden mukaan juuri siellä asuivat Pääjärven seudun viimeiset lappalaiset. 1900-luvun alussa Ilmari Kianto saattanut Kiestingin Koutajärvenpään kylästä oleva karjalainen mainitsi kirjailijalle, että lappalaisjalkia löytyy Koutajärven rannoilta joka paikasta.

Onpa asiakirjatietokin, että Koutajärven rannalla oli aikoinaan saamelaisasutus. Mainitsen tässä, että Vuokkiniemen volostin asukkaat kertoivat M. A. Castrénille myös lappalaisesta kuninkaasta, joka olisi hallinnut joskus Kemin tienoilla. Vienan Kemissä käynyt E. Ogorodnikov mainitsee samoin, että perimätietojen mukaan Kemin tienoilla oli olemassa linnan/linnoituksen jäännökset, jotka kuuluivat aikoinaan lappalaiselle ”valtiaalle”.

Vienassakin lappalaisten jättämiä muistomerkkejä on useita lajeja: mm. Lapinraunioita, Lapinhautoja (= saamelaisien asuinpaikkoja) sekä kuoppia ja aitausia, joiden avulla pyydystettiin peuroja. Niin sanotut Lapinkiuat eli Lapinpäcit ovat usein havaittuja saamelaisien oleskelun jälkiä Vienan karjalaiskylien ympäristössä.

Näin kuvaa Juvelius Lapinkiuua-nimiä paikkoja: ”Ne sijaitsevat usein metsässä järvien rantamilla. Ne ovat enim-

mäkseen maan ja sammalten peitossa ja niitten päällä kasvaa usein vahvoja puuta. Kooltaan ne vaihtelevat: korkeus on 1–1,5 kyynärtä, pohjapinnan läpimittaus 3–5 kyynärtä. Välistä on vielä selvät jäljet neliskulmaisesta puusalvoksesta, jonka nurkassa on kiuas. Toisinaan kiukaan likellä on pienempiä maakuoppia, jotka luultavasti ovat olleet elatusvarain säilytyspaikkoina”. Samalla Juvelius epäroi, että kaikki Lapinkiuat kuuluivat saamelaisväestölle.

Hän mainitsee esimerkiksi viitaten Dubeniin, että saamelaiskodassa tulisija on aina keskellä. Hän ottaa huomioon myös sen, että Lapinkiuua-nimisten paikkojen lähellä tavataan silloin tällöin kivistä tehtyjä aitoja sekä muokattujen peltojen jälkiä, mikä Juveliuksen mielestä ei voi kuulua saamelaisiin.

Tuntuu siltä, että Lapinkiuua-paikkanimimalli yleistyi ajan kuluessa Vienan Karjalan nimistössä ja sitä ruvettiin käyttämään nimenomaan merkitsemään joskus olemassa ollutta, ei välttämättä saamelaista asuinpaikkaa. Kun arkeologisia kaivauksia näillä asuinpaikoilla ei ole suoritettu, on mahdotonta sanoa, mihin aikakauteen nämä asuinpaikat kuuluvat ja kuinka pitkään ne ovat voineet olla käytössä.

Paleoekologinen tutkimus Vuonnisen tienoilla on osoittanut kuitenkin, että lähellä asutusta harjoiteltiin pienimuotoista viljelyä jo suunnilleen vuonna 1440. Juuri tämän ajan järvisedimentistä on saatu esiin ensimmäisen kerran viljelykasvin siitepölyä, tässä tapauksessa ruikiin (*Secale*) siitepölyä. Ohran (*Hordeum*) yksittäinen siitepölyhiukkanen on löydetty jo vuoden 500 järvisedimenttikerrostumasta. On mahdollista, että saamelaisväestö harjoitti pienimuotoista peltoviljelyä jo myöhäiskeskiaikana.

Muistitiedoissa on säilynyt tietoa myös siitä, että lappalaiset eivät aina tulleet toimeen toistensa kanssa. Esimerkiksi Vuokkiniemen Latvajärven tienoilla eräs Puatolaini-niminen lappalainen tappoi kalamatkalla N’aukunjärven rannalla oman heimoveljensä nimeltään Parviaini. Tiedetään myös, että viimeksi mainittu oli haudattu N’aukunjärven Parviaisen saarelle.

Uhtuan Alajärvellä on olemassa vuorostaan perimätieto Lauri-nimisestä lappalaisesta, joka oli tunnettu siitä, että ajoi pois Alajärven rannoilta omia heimolaisiaan eli muita lappalaisia. Lauri asui kuolemaansa saakka eräällä Alajärven niemellä ja häneen loppui ”lapin suku”. On hyvin todennäköistä, että perimätiedolla on historiallinen tausta.

Asiakirjassa vuodelta 1678 Paanajärven Alajärven kylässä mainitaan vanhus Minka Lavrentjev, jonka isä oli epäilemättä Lauri-niminen. Valitettavasti siinä ei mainita Minkan ikää, mutta voidaan kuitenkin olettaa, että hänen Lauri-isänsä asui joskus 1600-luvun vaihteessa ja oli mahdollisesti kylän tienoiden viimeisiä saamen kielen puhujia.

Pistojärven Tuhkalanjärven Lapinsuarella ja Liävänniemellä asuneet lappalaiset eivät myöskään eläneet sovussa. Kerran toinen heistä pilasi näiden lappalaisten yhteisen apajapaikan ja toisen oli pakko kutsua tietäjä Pääjärveltä palauttamaan se taas kalaisaksi. Tämä tieto saattaa olla jälkikäikuna siitä ajalta, jolloin oli vielä olemassa saamelaisten asuttama Pääjärven pogosta, jonka vanhin käsitte li erilaisia kiistanalaisia kysymyksiä.

Muistitiedon perusteella on mahdollista ajatella myös niin, että Pistojärven tienoiden lappalaiset kuuluivat hallinnollisesti Pääjärven seudun lappalaisalueeseen. Tämän oletuksen todistukseksi voisi olla tieto siitä, että vuonna 1591 Pistojärvi ympäristöineen kuului Pääjärven naapuriseudun rinnalla Metsä-Lappiin.

Kahden lappalaisen riidasta, jotka asuivat Pistojärven Osraniemellä ja Heuposuarella kertoo perimätieto Pistojärven kylästä. Siinä sanotaan, että nämä lappalaiset olivat seudun ensimmäisiä asukkaita ja riidan seurauksena yhteinen nuotta repesi.

Voidaan olettaa, että lappalaisten välisten ristiriitojen taustana oli kantaväestön keskuudessa syntynyt erimielisyys siitä, miten uutta todellisuutta tulee ottaa vastaan: pitääkö lähteä omilta kotiseuduiltaan pois karjalaiskolonisaation tieltä vai jäädä ja siirtyä uudisasukkaiden tapaiseen kiinteästi paikallaan asumiseen.

DENIS KUZMIN

Pirtilahden
upea törmä
silloin ennen

Perhekuva Vuokkiniemestä.

Kotiin on aina ikävä

••• Elämää Pirttilahden termäsillä ja muualla kuvaa Katri Kuisma, joka on kirjoittanut tekstin Kallioiden suvun vianalaisesta historiasta vuonna 2001.

Karjalan ja Suomen välinen kanssakäyminen oli runsaat sata vuotta sitten hyvin tiivistä niin kuin nykyisinäkin aikoina.

Veljekset Timo ja Ossippa kävivät usein kalassa Karjalan puolella. Siellä oli kalaisat Kuittijärvet sekä luonnonkauniit seudut. Kun ajat olivat rauhaisat siihen aikaan, noin vuonna 1800, he asettuivat asumaan näille seuduille.

Kylä oli Pirttilaksi. Kun soudetaan Vuokkiniemestä päin, on ensin Taipale, jossa oli jokin torppa. Tähän he rakensivat ensin talon, kalastelivat ja elivät kotalaisen hyvin.

Etenkin mateenpyynti oli heidän työtään. Koronranta, joka oli matala ja hiukan savinen, oli lähellä asuntoja. Siellä mateet viihtyivät hyvin, hakojen alla olivat niiden lymypiilot.

Veljekset myivät kalojaan naapurikyliin ja he saivat kuulemma liikanimen ”hillimateet”. He kävivät Suomenkin puolella myymässä kaikenlaista muuta tavaraa. Taas Suomesta palatessa he veivät Vienan Karjalaan sellaista tavaraa, jota ei siellä ollut.

Timo-veli rakensi sitten talon kylälle. Kai heillä oli jo vaimotkin siihen aikaan. Heidän nimensä olivat ensin Kalilat, jotka he muuttivat myöhemmin Kallioiksi.

Suomessa oli silloin muotia suomentaa sukunimet. Lapsia Timon perheeseen tuli kuusi: Oskari (Ossippa), Yrjö (Jyrki), Akseli, Katri (Katti) Martta (Marppa) ja Iro.

Talo oli komea. Siinä oli suuri tuppa ja kaksi aittaa, toinen oli ruoka-aitta ja toisessa nukuttiin kesällä. Lisäksi oli talli, navetta ja ylinen, johon ajettiin heinät kesällä. Kylä alkoi rakentua niin, että siellä ei muita ollut kuin Kallioita.

Vaseli ja Alina Kallion talokin oli Pirttilahden termällä lähellä Timon taloa. He muuttivat myöhemmin Suomeen ja jäivät sinne. Tapasimme myöhemmin Hyvinkäällä.

Taipaleen talo paloi, mutta se rakennettiin uudelleen hiukan eri paikkaan. Lehmät ajettiin kesällä metsään syömään aamuisin. Illalla ne tulivat takaisin lypsylle itseksensä.

Lehmisavut tehtiin ja käki kukkui iltaan. Elettiin jotakin vuotta 1900-luvun alussa.

Olivatko silloin jo vanhemmat kuolleet, en osaa sanoa. Oskari oli vanhin ja oli jo naimisissa.

Oli hänellä vaimo ja tytär.

Isäni Yrjö ja hänen veljensä Ossippa joutuivat mukaan Saksan sotaan. He joutuivat vangiksi, mutta karkasivat. Hyppäsivät vuolaaseen virtaan, ja vartijat ampuivat perään. Isä pääsi ehjin nahoin, mutta Ossippa parkaa sattui mahaan. Kyllä he kotiin tulivat, mutta jonkin ajan kuluttua Oskari kuoli.

Yrjö, joka oli poikamies, haki morsiamen Uhtuan Nurmilahdesta, Amalian (Natalia Larionoff). Häitä vietettiin kaksi viikkoa. Sanoivat Amaliaa kylän kaudneimmaksi.

Sotaväkeä oli kaikissa torpissa

Ajat alkoivat olla rauhattomat, niinpä he lähtivät Suomen puolelle. Amalian äiti sairasti kaksi viikkoa ja kuoli. Hänen veljensä Vasili paloi talon mukana, kun englantilaiset lähtivät Karjalasta. Amalian tuatto eli isä, Maksima (Matti), sisko Olga (Outi) ja Yrjön nuorempi veli Akseli lähtivät mukaan Suomeen.

He tulivat Kauhavan Hirvijoelle ja Korttesjärvelle. He olivat maatöissä ja Yrjö ja Akseli kulkivat kaupalla talosta taloon.

Matti oli jo vanha mies ja hänen alkoi tulla ikävä kotia. Hän ja tytär Olga lähtivät takaisin Karjalaan Ala-Kuittijärven Nurmilahteen kotiin kuolemaan.

Amalialle ja Yrjölle alkoi tulla lapsia kuusi, kaksi poikaa ja neljä tyttöä. Heidän nimensä olivat: Akseli, Oskari, Aino, Anni, Katri ja Martta.

Kun sitten pula-ajat tulivat 30-luvulla, rupesi isä tahtomaan äitiä palaamaan Vienan Karjalaan, mutta kun äiti kirjoitti siskolleen, ei sisar koskaan pyytänyt tulemaan sinne, koska siellä oli niin levotonta ja epävarmaa.

Yrjön nuorempi veli Akseli meni naimisiin talon tyttären kanssa ja perusti sekatarakaupan Suomeen Hirvijoelle.

Isä Yrjö halusi kovasti takaisin Karjalaan. Siellä olisi tilaa lasten juosta ja siellä olisi oma talokin. Kolme eri kertaa otettiin kuvat passia varten ennen kuin äiti suostui lähtemään.

Isä ei kuitenkaan koskaan päässyt asumaan omaan taloonsa. Siinä asui Ossipan akka siihen asti, kun tuli viime sota. Elettiin vuotta 1934.

Kun sitten lähdettiin takaisin Vienaan, pantiin kimpsut kasaan. Martta, joka oli nuorin, oli sylivauva. Minä olin kaksi vuotta vanha silloin.

Rajalle mennessämme joku sanoi: ”Kääntykää takaisin, tästä ei hyvää seuraa”. Isä vastasi: ”Akat tieltä kääntyy, ei miehet meillä”.

Meillä oli passit, me emme olleet loikkareita. Pääsimme kylään, mutta asuntoa ei ollutkaan.

Asuimme ensin isän siskon Katrin kotona. Sitten löytyi pieni torppa, jossa oli yksi huone. Sen jälkeen löytyi isompi talo Outokiima, tupa ja kaksi kamaria.

Siitä talosta oli väki karkotettu Siperiaan. He olivat liian rikkaita eli ”kulakkeja”. Siihen aikaan karkotettiin kaikki, jotka eivät liittyneet kolhoosiin.

Katri-siskon ja Vasilin piti antaa kolhoosiin kaikki, mitä he omistivat – hevoset, lehmät ja riihi, joka siirrettiin kylän keskelle.

Vuonna 1942 setä Trohkiman Vasselei siirsi riihen takaisin omaan pihaan. Silloin saatiin myös lehmä takaisin.

Isä kävi Kintismässä uittotöissä, siellä oli Akseli-velikin kesäisin. Koulua käytiin Vuokkiniemessä, sinne oli kahdeksan kilometriä. Isommat lapset olivat viikot internaatissa Ontsissa yöstä. Viikon lopulla he pääsivät kotiin.

Kunnes sitten jonain arkipäivänä Martta, joka oli pieni vielä, nousi ikkunaan katsomaan ja sanoi:

”Ken karjuu, isä karjuu tulkaa”. Äiti sanoi: ”Älä höpsi, vastahan isä läksi”. Äiti tuli kuitenkin katsomaan, ei nähnyt ketään, kunnes joku vilahti puun takaa. Olihan se isä.

Tämän jälkeen ei isä enää tullut. Tuli tieto, että hänet on vangittu.

Akseli joutui taas kouluun. Hänet lähetettiin Uhtualle kirjanpitäjäoppiin.

Minä olin jo silloin ”Katri-tätin tyttö”. Olin itse pyytänyt, ota minut täti, kun hän halusi ottaa jonkun kasvatiksi.

Silloin oli jo vuosi 1938. Niin koulua käytiin, kuljettiin jalan kouluun ja kotia kovilla pakkasilla.

Isästä ei kuulunut mitään tietoa ennen kuin 1960-luvulla. Anni sisko sai vasta silloin tiedon, että isä oli ammuttu helmikuussa 1938.

Kouluun tuli tauko, sillä tuli sota vuonna 1939. Sotaväkeä oli kaikissa torpissa. Mekin saatiin joskus puuroa, jossa oli lihasäilykkeitä sekoitettu tattaripuroon. Venäläiset sotapojat aivan itkivät, kun eivät osanneet hiihtää, eikä heillä ollut villasukkia. He ostivat kaikki tädin kutomat sukat.

Tuli kesä 1941 ja sotaväki alkoi perääntyä. Meidänkin piti tehdä samoin. Soudettiin poikki järven selän toiselle puolelle ja mentiin piiloon vanhaan latoon.

Anni-sisko oli karannut äidiltä ilman lupaa postiveneessä Uhtualle, eikä enää päässyt palaamaan takaisin. Siellä oli myös Akseli-veli. Molemmat jäivät sille puolelle.

Akseli-rukka kuoli evakkomatalla kurkkumätään myöhemmin.

Me tulimme piilostamme pikkuhiljaa lehmii lypsämään. Pirttilahden kylässä ei ollut ketään. Vuokkiniemessä paloi joitain taloja, savu vain nousi. Me mentiin perunakuoppaan ja oltiin yö siellä. Sitten mentiin saunaan piiloon.

Yhtenä aamuna heräsimme siihen, kun joku avasi oven ja sanoi: ”Onhan täällä ihmisiä”.

Äiti hyppäsi sotilaan kaulaan alkoi itkeä. Hän sanoi: ”Nyt meidät on pelastettu”.

Sotilas sanoi, että olkaa rauhassa, ei

ole mitään pelättävää enää.

Niin me muutimme asumaan taloihin. Venäläiset kävivät pommittamassa. Kylälle putosi yksi pommi keskelle peltoa. Vuokkiniemessä käytiin nyt suomalaista koulua.

Sitten karja jaettiin. Jokainen sai, mikä halusi.

Täti otti lehmän, lehikon, lampaan, passin, kanoja ja kukon. Äiti otti Annikki-lehmän sekä lampaita, mustan ja valkoisen.

Äiti pääsi asumaan isän suvun taloon. Heitä oli vain neljä: Oskari, Aino, Martta ja äiti. Minä olin silloin jo Katti-tädin tytö. Suomalaiset asuivat taloissa kylällä.

Joskus piti siirtää koko kylän väki Vuokkiniemeen, kun venäläiset häiritivät.

Meillä oli ihan hyvät olot silloin. Me saimme sotapojilta leipää ja he saivat meiltä maitoa, munia ja voita.

Me viljelimme omia peltoja. Meillä oli kasvimaat, perunamaat, ohraa ja muuta viljaa. Kaikki isommat lapset kävivät emäntäkoulua Äänislinnassa (Petroskoi).

Vuonna 1944 alkoi Suomen sotaväki perääntyä. Aino-sisko meni Petroskoista suoraan Akseli-sedälle kauppa-apulaiseksi Kauhavalle. Oskari-veli tuli karjaa tuoden rajan yli kävelemällä Suomen puolelle.

Minulla alkoi kova koitos tädin kanssa. Hän ei olisi minua päästänyt lähtemään. Olin päättänyt ajat sitten lähteä.

Olin silloin jo iso tyttö. Täti suuttui ja sanoi: "Jos lähdet, saat lähteä siinä mekossa, joka on päälläsi." En saanut mitään muuta mukaan.

Tulimme Suomussalmelle sotaporukan mukana ja sitten Alapitkän leirille. Oskari meni Korttesjärvelle tuttuun taloon maatöihin. Meillä oli Haapakoskel-la sukulaisia, Siikokset, Mikko ja Iita. He tulivat katsomaan meitä.

He lupasivat ottaa minut pikkupiiakseen. Kun sain passin, matkustin yksin junalla Haapakoskelle. He olivat asemalla vastassa. Heillä oli kotona enää kaksi nuorta lasta, Annikki ja Väinö. Olimme kuin yhtä perhettä – kaikilla oli ruskeat silmät.

Aika kului siinä sitten. Mulla oli kova ikävä. Keitin perunoita, tiskasin ja tein kastiketta. Ensin lauloin ja sitten itkin päälle. Naapurin rouva tuli illalla neuvottelemaan Siikosten kanssa, mitä tuon tytön kanssa pitäisi tehdä, kun hän itkee joka päivä.

He päättivät kutsua Laineen Paavon paikalle. Paavo tiesi, että kirjailija Outsiderilla on siinä lähellä tyhjä mökki. Hän otti minut mukaan ja menimme käymään siellä. Heillä itsellään oli kaksikerroksinen talo.

Paavo selitti tilanteen ja kysyi lehmälle navettaa. Asia järjestyi hyvin. Sitten lehmä, äiti ja Martta pääsivät pois parakilta.

Koulua kävimme Haapakoskella. Mat-

kaa oli kolme kilometriä. Talossa oli kolme lasta Liisa, Pekka ja Kalle. Rouva oli Friida-mummo ja isäntä Arne Haapakoski. Hyvin me pärjäsimme siellä.

Myimme maitoa ja meillä oli kasvimaat. Heinä piti ostaa talveksi lehmälle.

Kesällä syötettiin tienvarsien ruohot. Meillä oli sukulaisia myös Hyvinkäällä. Äiti lähti kerran käymään siellä. Hän kai halusi saada perheen yhteen paikkaan.

Kallion Vaseli juuri rakensi omaa taloa, ja häneltä vapautuisi keittiö ja kamari. Hän lupasi järjestää Oskarin veljen ja Aion siskon töihin Villatehtaalle. Niin kuin sitten kävikin. Saimme asunnon.

Lehmä tuotiin härkävaunussa ja minä ja Oskari konduktöörivaunussa. Meillä oli lehmäkin joitain vuosia Port Arthurissa, mutta sitten se täytyi hävittää. Lopulta me kaikki olimme Villatehtaalla töissä.

Sitten loppui sekin homma. Töitä siihen aikaan oli kyllä.

Pirttilahden Kallion pakolaisperhe hajosi viimein omiin pieniin perheisiin.

KATRI KUISMA

Kirjoittaja syntyi 25.2.1931 Korttesjärvellä ja kuoli 27.8.2013 Hyvinkään sairaalassa

TIETO

Katri Kuisma oli pidetty

Katri Kuisma o.s. Kallio poistui tuonilmaisiin elokuisena iltana Hyvinkään sairaalassa 27.8.2013.

Pitkälinen sairastelu päättyi rauhallisesti omaisten jo aavistellessa Katrin lähtöä.

Katri oli iloinen ja pidetty henkilö työelämässään. Hän oli ahkera luontoihminen, joka harrasti käsitöitä ja puutarhanhoitoa. Itse rakennetun kotitalon pihamaa Hyvinkään Martin alueella oli hyvin hoidettu ja marjaretket läheisiin metsiin jatkuivat ihan viime vuosiin asti. Katri seurasi innokkaasti myös Vienan Karjalan tilannetta ja pääsi muutaman kerran vieraillemaankin entisillä elosmailla.

Vainajaa jäivät kaipaamaan lapset perheeseen ja pitkäaikainen ystävä Erkki, sekä sisaret ja tuttavat perheeseen.

Katri-tätiä muistaen
ASMO KALLIO
Järvenpää

(Kuvat: SA-kuva / tk. Vilho Uomala ja perheen kokoelmat)

Enää viisi ihmistä puhuu

*Lidia Jermolajeva esittelee
värttinää ja kuosalia.
Kuva Marjukka Patrakka.*

U lyydiä Jyrkänmäessä

••• Lyydin kielen osaajat ovat vähissä ja hajallaan siellä täällä Karjalan tasavallassa. Vanha lyydikylä Jyrkänmäki sijaitsee vajaat sata kilometriä Petroskoista luoteeseen.

Lyydin kieli jakaantuu kolmeen murrealueeseen: pohjoislyydiin (Kontupohja), keskilyydiin (Prääsä) ja etelälyydiin Kuujärvellä. Pohjoislyydi on saanut vaikutteita varsinaiskarjalasta, keskilyydi livvistä ja Kuujärven lyydi vepsästä. Lyydien asuinalue on 200 kilometriä pitkä ja enimmillään 30 kilometriä leveä. Monet arvelevat lyydin puhujia olevan enintään 300. Itsensä lyydiksi tietävien määrä on tuhansissa.

Piipahdin Kaunisjoen kylän luhistunutta vanhaa harmaata tsasounaa katsoimassa. Osa rakennuksesta on peittynyt valtavan kuusen oksien alle. Toisella puolen tietä on suuri harmaahirsinen lyyditalo, joka on nyt venäläisten asukkaiden huvilana.

Kylässä asuu vielä jokunen lyydin taitaja. Jyrkänmäen jyhkeät hirsitalot ovat vaikuttava näky: on eletty ja saatu paljon aikaiseksi! Riipaisevaa on kuulla vain viiden ihmisen osaavan enää lyydin kieltä. Onneksi he asuvat liki toistaan ja käyttävät kieltä päivittäin. Ehkei kieli katoa, sillä oppaani, opettaja Nina Antonovna huomasi heti tiellä juoksevan tutun koulutyön ja sepäili tätä: meidän Ilmori-leiriläinen! Tyttö on osallistunut Lyydiläisen Seuran järjestämään kielileiriin Kuujärvellä neljän muun jyrkänmäkeläisen koululaisen kanssa.

Oppaani koputteli suuren vanhan talon ovelle ja huuteli emäntää. Yläkeran ikkuna avautui ja Lidia Andrejevna Jermolajeva katsahti meihin kutsuen sisälle. Kiipesimme hyvin maalattuja portaita toiseen kerrokseen, eteinen oli vaalean sinivalkoiseksi maalattu ja ikkunasta siivilöityvässä auringon valossa kovin viehättävä. Pirtin lattialla oli kolme kapeaa räsymattoa, emännän äidin ku-

tomia. Suuri punainen pelargonia kukki ikkunalla.

Istahdimme pöydän ääreen keskustelemaan ensin kielestä. Lidia Andrejevna on 78-vuotias ja lyydi on hänen äidinkieliensä. Sota-aikana ihmiset evakuoitiin alueelta Komiin, missä Lidia aloitti koulun. Oli pakko oppia komin kieli, josta vain muutama sana on enää mielessä. Kieli on vaikea. Paluun jälkeen koulu jatkui venäjäksi. Oli opittava venäjän kieli, jota kertoja ei lapsuudessaan kuulutkaan. Lyydiläisessä kylässä äidinkieli kuitenkin säilyi.

Hruštševin aikana kaikki koulut muutettiin venäjänkielisiksi. Kasvoi lyydiä taitamaton sukupolvi. Koska vanhempia kehoitettiin puhumaan lapsille vain venäjää, on nyt jo toinen polvi kieltään osaamattomia lyydejä. Lidia Andrejevna on ollut töissä kolhoosissa ja sovhoosissa, kantanut postia ja ollut kirjanpitäjänä. Mies oli lyydi, lapsia ei ole.

Sovhoosia ei enää ole, maatalous on mennyt aikaa, metsätöitäkään ei juuri ole. Nuoret lähtevät muualle töihin ja talvella kylässä on vähän väkeä. Kauppa ja kirjasto vielä ovat, mutta posti on suljettu.

Kylän tsasouna oli hautausmaan vieressä. Tsasouna poltettiin vuonna 1965. Samana päivänä poltettiin lähietäältä toinenkin tsasouna. Kaapin päällä on pieniä ikoneita ja maljakossa pajunoksia. Kylän praasniekat ovat Dim'oi 14. heinäkuuta ja Kuzmoi 14. marraskuuta.

Emännän ilme herkistyy ja katse kirjastuu kyläjuhlista puhuttaessa. Hän kertoo keitin- ja paistopiiraista, kalitoista ja muista leivonnaisista. Haikeana hän toteaa, etteivät sähköuunin piiraat ole mitään tiiliuunin kipakassa kuumuudessa paistettuihin piiraisiin verrattuna.

Kyläjuhla kierto toi iloa ja vaihtelua elämään, tuli sukulaisia käymään kauempaakin. Vastaavasti itse menttiin sukulaisten luo näiden kyläjuhliin ja iloittiin lyydin kielellä!

Lidia Andrejevna on ahkera käsityöihminen. Valkoisuutta hohtavassa vuoteessa on virkattu päiväpeitto, reunapitsissä 8-sakaraiset tähdet vinoneliöitten keskellä. Se on suojaava merkki. Kaksi valkoista kolmen tyynyn pinoa on peitetty valkoisella läpikuultavalla kankaalla.

Lidia Andrejevna ottaa kaapista vitivalikoisen kookkaan pienikukkaisen virkatun liinan ja esittelee sitä. Tanvalta löytyi kauniisti kukalliseksi koristemaalattu kuosali sekä varttina. Siellä oli myös miehen tekemiä tuohisia ja päreisiä marja- ja sienikoreja.

Viereisessä talossa portaikossa taapaamme sukulaisen, Galina Jakovlevna Germanovan, jolla oli kotona remontti.

Keskustelemme ulkona kahta puolta ovea olevista pajunoksista. Galina Jakovlevna on pannut ne siihen virpopyhänä tuomaan onnea, terveyttä ja siunausta taloon. Olen lyydien keskuudessa havainnut tämän Kuujärvelläkin, pajunoksat pitää olla – jos kukaan ei tule virpomaan, niin oksat haetaan itse.

Virpopajut ovat elämänpuun oksia, usko niiden voimaan on vahva. Ihastelemme pihassa suurta kukkamaata, jossa parhaillaan kukkivat harjaneilikat ja ruskoliljat, pionit jo karistivat terälehtiään.

Vähän matkan päässä poikkeamme vaalean siniseksi maalattuun taloon. Pöydän vieressä istuu kylän ainoa lyydiä taitava mies, 84-vuotias Mihail Andrejevits Ovčinnikov. Hän on tehnyt työnsä traktorin kuljettajana. Haikeana hän toteaa lyydin kielen häviävän.

Muistiin minulle tuosta heinäkuun kuudennesta päivästä jää matkalla näkemäni hehtaarien laajuiset horsmapellot loistamassa tien molemmin puolin, Jyrkänmäen suuret, tummat hirsitalot ja Lidia Andrejevnan hymy sekä silmistä loistava ilo: joku on kiinnostunut hänestä lyydinä!

MARJUKKA PATRAKKA

Nastin salaisuus

Tosikertomus avun löytymisestä Syvärin luostarista

••• Nasti, jonka Suistamon pappi oli kastanut Anastasiaksi, oli Kasan Iivanan ja Matronamännän lapsista kolmanneksi vanhin.

Nastin perhe asui Suistamon pitäjän Suursaran kylässä, joka on monen karjalaisen kansanrunon taitajan kotikylä. Lapsista vanhin oli Sanni-tytär ja hänen jälkeensä oli syntynyt Julia, joka isä-Iivanan mielestä oli lapsista vihmerin eli ter hakkain ja tomerin. Hänet pantiin venäläiseen kouluun.

Nastin jälkeen syntyi Vera-tytär, ja perhe sai vielä yhden tyttären, joka kastettiin Lydiaksi. Iivanan suureksi riemuksi lapsiparven nuorimmainen oli poika, joka kastettiin Nikolaiksi. Nikolaista kasvoti tomera miehenalku, jota naapurit kutsuivat nimellä Kasan Iivanan Mikko.

Nasti oli alusta alkaen terve ja reipas tyttönen, joka alkoi puhua muita varhemmin. Leikeissä, lauluissa ja ajatuksissaan hän oli niin kerkeä, etteivät toiset sisarukset tahtoneet saada Nastilta minikäänlaista suunvuoroa.

Nastin äiti joutui Sortavalan kaupunginsairaalaan ankaran nivelreuman tähden, ja Nasti ikävöi häntä kovasti. Nastille ei ruoka maistunut, eivätkä leikit ja laulut enää lainkaan sujuneet. Sisaret hyvittelivät ja mairittelivat häntä.

Isä Iivana koetti haastella hänelle lempeästi, mutta mikään ei auttanut. Nasti kyseli: "A' konsabo tuloo muamo kodih?" Kun ei vastausta kuulunut, kelpasi Nastille ruoan asemesta vain itku iloksi. Tyttönen alkoi valvoskella öitään ja kul-

ki ikävissään peukalo suussa, toisella kädellään niskasta hiussuortuvia pyöritellen. Hän kantoi tyynyä paikasta toiseen ja näki tuokioksi nukahdettuaan vain pa-hoja unia.

Välillä kesken unen nousi Nasti huu-tamaan "kuin syötävä" pahaa painajais-ta nähtyään. Saman kylän tietoniekka, itkuvirrentaitaja ja parantajainen Mäki-Buabo arveli: "Lienöökö yön itkettä-jä lapsirukalla?" Isä-Iivanalta "Mäki-Buabo" antoi pienen lääkeputelin mukaan ja neuvoi: "Tätä vain vähäsen laitatto kangasrievun nurkkaan ja sillä tyttösen kielen kargie kastelkua!"

Rohtoliuokseen kasteltu kangaspala ei kuitenkaan tehonnut, ja jatkuva väsymys, ikävätunte ja voimattomuus häirit-si pikku-Nastia alituisen. Kun vaiva yhä jatkui, muistutti tyttönen olemuk-seltaan enemmän märkää räntää kuin ennen niin iloista, kielevää ja kerkeätä pie-nokaista.

Jälleen kerran Kasan Iivana kyyditsi lämpimästi puettua ja peittoihin käärittyä Nastia vesikelkalla kylän laitaan, Mäki-Buabon kotiin. Siellä Mäki-Buabo 'tsu-petti' eli kuiskasi Iivanan korvaan jonkin neuvon, vakuutteli, pui nyrkkiä ja heilutti kättään monet kerrat nevojensa pääl-le: "Ja jos ei Jumala lasta paranna, niin kenbö sitten parantaa?"

Tietoniekka käski hakemaan apua lapselle Venäjältä, suuresta luostarista, joka sijaitsi pitkien taipaleitten takana, Aunuksen Karjalassa asti. Mäki-Buabo käski varata matkalle riittävästi ja käteistä rahaa rajaa valvovia venäläisiä virkamiehiä varten.

Jo samalla viikolla Kasan Iivana lähti matkaan kahdella hevosella, apua tyttäreelle saamaan. Hän otti Nastin lujatekoiseen kuomurekeen, peitteli ja suojasi tytön hyvin. Lisäksi Iivana varusti pari-

kymmentä putelia kirkasta viinaa reen pohjalle, heinien alle ja sulloi reppuunsa matkaeväiden kanssa käteistä rahaa, jota oli Sortavalan edellisten markkinoiden hevosenvaihtokassan verran.

”Vähän ei ollut sekään, mutta ei paljonkaan, jos oman lapsensa yhä vielä terveenä näkisi”, pohti Iivana lähtökiireissä. Kötön Ontrei, rajanaapuri, pitkä ja leveäharteinen Karjalan musikka, lähti poikansa Vasilin (Vilhon) kera kuin tuoksi ja turvaksi Iivanalle.

Matkan määränpää oli vain Iivanan tiedossa. Kötön miesväki tiesi vain sen, että nyt käytäisiin jossakin Venäjän puolella. Kolatselän puomilla, vartioasemalla Iivana kaivoi bumagat repunlähän alta venäläisten rajasotilaitten silmien eteen.

Suojärven nimismies oli käännättänyt paperit Salmissa tulkin avulla. Niiden lisäksi Iivana Kasa kaivoi vakavana kaksi pulloa paloviinaa lammasturkkinsa povi-taskusta vartioupseerin kouraan, kumarasi tälle ja tie suureen naapurimaahan oli

hetkessä selvä.

Pyylevä vartioupseeri kävi pian raapustamassa suistamolaisille uuden bumagan, leimasi sen ja jäi karhukoirinensa hymyilemään, kun Iivana seurueineen näin vaihtoi valtiota. Iivanan ja Ontrein hevoset juosta karpaisivat Tulemajärven jäiselle selälle. Talvitiestä kertoivat vain jäiset petäjänkarahkat kinoksessa. Seuraava pakollinen pysähdys olikin kahdeksan kilometrin päässä Mangan suuressa kylässä.

Pikku-Nasti istui kirkon ovisuussa, punaisen maton päällä

Suistamon neito- ja joen rannalla 1920-luvulla, Kasan livanan tytär Anastasia (vas.) ja sisarensa Julia (toinen oik.) Kuvasta: Nenonen ja Rajamo: "Suistamo - muistoja ja kuvia kotiseudustamme", Pieksämäki 1955.

Nyt piti vain saada yösija Mangan kauppalan ainoasta majatalosta, sillä siihen kievariin ei tultukaan kuin mihin tahansa "hollitupaan". Paperiraha oli paras avain yösjän saamiseksi.

Entäs Nasti? Tyttönen uinui sikeästi, ensimmäisen kerran viiteen kuukauden hän nukkui kuin tukki. Aamusella Nasti haukkasi pitkästä, tuoreesta vehnäleivästä tömäkän palasen ja puraisi suolakurkusta puolikkaan.

Vasili Köttö oli jäänyt varmuuden vuoksi majatalon talliin yöksi viettäen yönsä majatalon hevostallin apekaukalossa. Hän vahti valveilla ollessaan, ettei kukaan veisi Suistamon miesten hevosia tielle tietymättömälle. Aamulla Ontrei, Vasili ja Iivana joivat Nastin kera tsajut majatalon väentuvassa, isännän pöydässä, hopealle kimaltavasta samovaarista.

Sitten suistamolaisten matka jatkui. Kun tultiin Stroitsan Kontuun Aunuksen kuvernementissa, katselivat monet tiukannäköiset silmäparit jälleen Iivanan bumagoita. Tunnontarkat virkamiehet tutkivat myös pihaan jätetyt reet.

Virkavaltaisuus näytti täällä ohittavan kaiken muun. Vanhin tarkastajista teki kunniaa matkalaisille näiden lähtiessä eteenpäin kohti Syvärin luostaria. Iivana oli sujauttanut hänelle pistinpäisen, kalliin tarkkuuskiväärin lahjaksi ja tar-

kastuksen jouduttamiseksi. Iivana oival- si nyt, että matkan onni ja jatkuminen oli tällä sinetöity.

Syvärin vanha kreikkalaiskatolinen luostari oli perustettu satoja vuosia aikaisemmin. Se oli ulkoapäin upea, samoin veljestön pitkä asuntolarakennus veden äärellä. Näkymää hallitsi luostarin pääportin koristeltu muoto syvennyksineen, pikkutornit kupoleineen ja niiden huipulla kimaltavine kullattuine risteineen.

Harmaana talvisena päivänä tihentävä lumipyry lyhensi näkyvyyden muutama metriin. Tunnelma oli jännittävä, mutta matkalaiset vällyjensä suojassa odottivat tyytyväisin mielin. Perillä Syvärin luostarissa igumeni itse ei osannut sanaakaan suomea.

Sen sijaan veljestön varajohtaja, isä Porfiri oli syntyisin Petsamosta ja taisi sekä suomea että karjalaa. Mäki-Buabo kotona Suistamolla oli neuvonut Iivanaa kääntymään juuri isä Porfirin puoleen. Isä Porfiri tietäisi kyllä tarkalleen, mitä tulisi tehdä.

Mustiin pukeutunut isä Porfiri otti Iivanan ja pikku-Nastin vastaan kirkossa. Hän kumartui ja jäi polvirukouksiin, kunnes nousi ja risti silmät ikonostaasiin päin. Isä piti kaulassaan olevaa ristiä kä-

dessään ja odotti, että Iivana suutelisi sitä ottaakseen vastaan siunauksen. Iivana polvistui rukoukseen alttarin eteen.

Pikku-Nasti istui kirkon ovisuussa punaisen maton päällä, jalat suorina edessään ja hymyili hiljaa isä Porfirille. Sitten hän ojensi molemmat kätensä parrakasta munkkia kohden. Varajohtaja riisui mitran, mustan papillisen päähineensä ja otti Nastin syliin kirkon lattialta. Iivana oli noussut rukoilemasta ja suuteli isä Porfirin kultaista kaularistää, teki ristimerkin ja siunattuaan lasta kiiruhti sytyttämään tuohuksensa vanhan, ihmeitätekevän ikonin eteen.

Parrakas Porfiri puhutteli Iivanaa, vaatimatonta karjakauppiasta ja sanoi:

"Herra armahtakoon Teitä, teidän perhettänne ja ystäviänne, jotka olette tulleet luostariimme pyhiinvaellusmatkalle. Siunatkoon armollinen ja ihmisiä rakastava Jumala myös tätä pientä Herran palvelijaa Anastasiaa, jonka olette huostaamme uskoneet. Jos Herran tahto on, niin tyttärenne paranee, sitä pyydämme ja jääme esirukouksiin hänen puolestaan."

Sitten isä Porfiri piti Nastia käsivarrellaan ja nousi lapsi sylissään alttarikorokkeelle. Kultakehyksisen, riisatun ikonin edessä isä Porfiri sytytti rukouskynttilät. Sekä suitsutuksen tuoksu että tuohusten pyhää tunnelmaa kuvastava valo täyttivät kirkon.

Nasti katseli parrakasta munkkia. Lasta ei pelottanut vaan hän vaikutti tyytyväiseltä ja onnelliselta. Hänet oli tuotu ensi kertaa elämässään kirkkoon ja hän sai nähdä ympärillään paljon kaunista.

Rukouksen vastaus Nastille oli selkeä, sillä hänet kaikkina 72 ikävuotenaan tunnettiin lähipiirissään aikaansaavana, terveenä, iloisena, ystävällisenä ja ahkerana ihmisenä, joka kaikissa elämänsä vaiheissa oli oppinut turvaamaan Jumalan apuun. Eikä hän todellakaan jäänyt heiveröiseksi, sillä hän oli naiseksi roteva ja vantterra ihminen, jonka kengännumero oli 44.

Apu todellakin löytyi Anastasialle, omalle äidinäidilleni luostarista.

Karjalasta evakkotie johti hänet Polvijärven Kinahmon kylään, missä Nastin elämä jatkui aina syksyyn 1976 saakka. Aina kevään tullen hän kaipasi Karjalaan, missä hän tiesi kultakäen kukkuvan kotiseutunsa koivikoiden lehvistöissä.

UNTO MARTIKAINEN

Karjalaisuuteen hurautunut mies

Lähes 20 kirjaa julkaissut Unto Martikainen kokee henkisen kotinsa olevan jossakin Aunuksen ja Raja-Karjalan saaloilla.

- Ensin ajattelin, että henkinen kotini on Tverin Karjalassa. Nyt on alkanut tuntua yhä vahvemmin, että tunnen ennemminkin olevani kotona Syvärin metsissä, Kuittijärven rannalla ja jossakin sillä välillä, hän sanoo.

Pyhäinpäivänä Unto Martikainen esitelmöi Impilahti-seuran Perinnelounaalla Karjala-talossa Laatokan Karjalan runonlaulajista. Martikaisen Raja-Karjalan laulajista kirjoittama teos Runokylien kutsu ilmestyi viime vuonna.

Unto Martikaisen alustuksen mukaan se, että karjalaisissa perheissä jopa neljäkin sukupolvea asui saman katon alla, mahdollisti suullisen runoperinteen siirtymisen polvesta polveen.

Martikainen on rajakarjalaista sukua äitinsä puolelta. Äidin kotipaikka oli Impilahden Ruokojärvellä ja isoäidin koti Suistamon Suursaran kylässä. Tarina Nastin matkasta luostariin on tosikerptomus Martikaisen isoäidin matkasta munkkien luo.

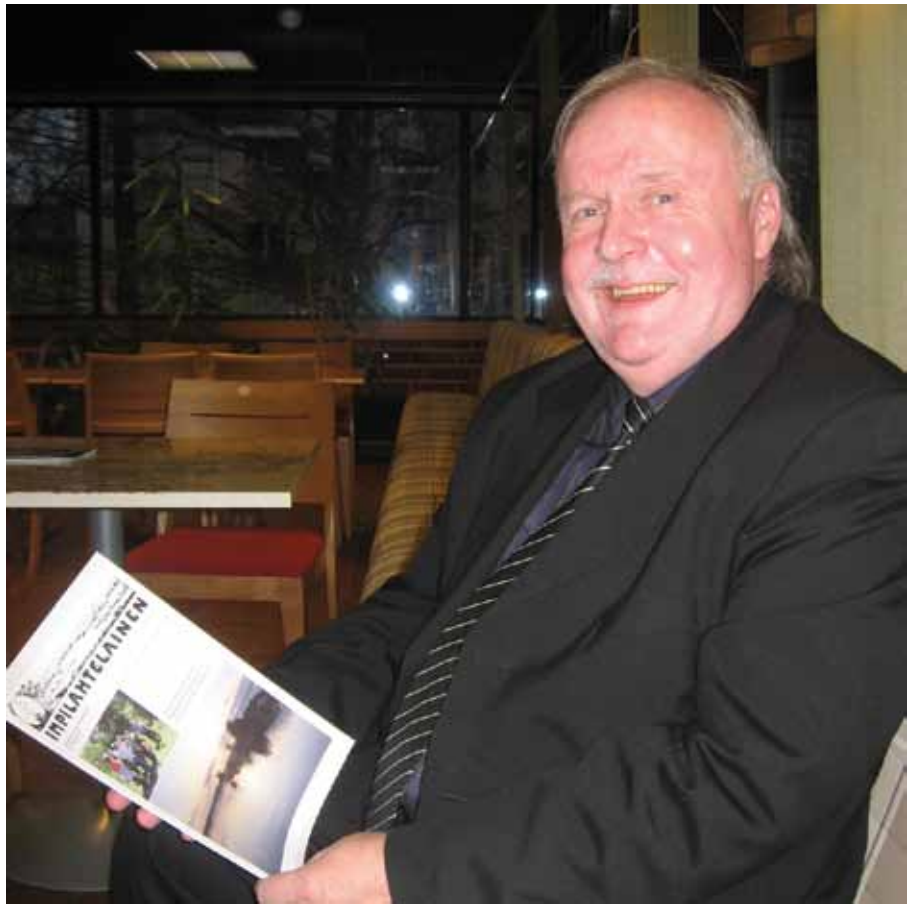
- Vanhassa Syvärin luostarissa olen kokenut Jumalan ja pyhyden läsnäolon. Korkein hetkeni on ollut pyhäinjäännösten äärellä. Tunne oli juhlava ja se kantaa minua eteenpäin, hän sanoo.

Martikainen kävi Syvärin luostarissa yhdessä Jenni-tyttärensä kanssa. Anastasia-mummo oli samassa paikassa kuusi-vuotiaana. Martikainen on tehnyt kaikkiaan yhdeksän luostarimatkaa.

Esimerkiksi Laatokan Valamossa hän vieraili ensimmäisen kerran vuonna 2000, mutta siellä mieleen ei ole syntynyt yhtä vahvaa pyhyden tunnetta. Siitä Martikainen on iloinen, että vanha Valamo on kunnostettu ja palautettu sille kuuluvaan arvoon.

Oman kipinänsä karjalaiseen kulttuuriin perehtymiseen Martikainen sai suorittaessaan arkistonhoitotutkintoa 1980-luvun alussa. Kansallisarkiston aarteet innostivat. ”Hurautaminen” alkoi olla väistämätöntä.

Myöhemmin hän törmäsi esimerkiksi arkkitehti Juha Lankiseen, joka etsi tietoa Viipurin asemakaavasta ja arkkiteh-

Unto Martikainen on 63-vuotias tietokirjailija, jonka juuret juontavat äidin puolelta Raja-Karjalaan, Impilahdelle ja Suistamolle.

tuurista. Nykyisin Lankisen suunnitelma ja toteuttama Viipurin pienoismalli on Etelä-Karjalan museossa Lappeenrannassa.

Viime aikoina Martikainen on ollut mukana myös kesäteatteritoiminnassa kotikaupungissaan Joensuussa. Ensi elokuussa Väisälänpuistossa esitetään komediallinen musiikinäytelmä Maailma se on kuin silkkiä vaan, joka kertoo Uttran työväenkaupan konkurssista ja Uttran lasitehtaan tulipalosta.

Ensi maaliskuussa taas ilmestyy historiateos Kaipuun ja muistojen Pälkjärvi - Pälkjärven pitäjä ja Alahovin kartano Karjalan kulttuurihistoriassa. Se kertoo pienen karjalaisen paikkakunnan historiaa 1500-luvulta viime sotiin asti.

Keskeisesti esillä ovat Alahovin kartanon vaiheet sekä huonekalukonserni Astkon perustajan, vuorineuvos Aukusti As-

ko-Avoniuksen ja Marimekon perustajan Armi Ratian elämäntarinat. Teos syntyy yhteistyössä Sipoossa asuvien Catharina ja Henrik Westermarkin kanssa.

Teoksen idea syntyi sen jälkeen, kun Martikainen oli julkaissut historia- ja kuvateoksen Vireä vanha Värtsilä viime vuonna. Se oli tilaustyö Värtsiläisten Seura ry:lle. Westermarkin perheen hallussa on runsaasti Arppe-suvun kuvia ja muuta perintöä.

Nils Ludvig Arppe oli 1800-luvulla elänyt teollisuusmies, joka omisti mm. Värtsilän, Uttran ja Puhoksen sahat sekä Möhkön ja Käenkosken rautaruukit Pohjois-Karjalassa. Hän myös perusti Läske-län paperitehtaan.

Tällä hetkellä tuorein Martikaisen teos on romaani Särkyneiden toiveiden kuja, joka julkaistiin 15. marraskuuta.

AILA-LIISA LAURILA

RASTAVAKSI SIPANNIE

EKKAA TA SULTSINAA

••• Sipanniekaksi sanotaan avointa pitkänsoikeaa uunipiirakkaa, joka näyttää samalta kuin karjalanpiirakka. Sultsinan kuori on pyöreä ja se taitellaan kaksi kertaa.

Karjalanpiirakoita pidetään suuritöisinä leivonnaisina ja siksi monet jättävät leipomisen sikseen ja ostavat piiraansa kaupasta. Kotkatjärven naisilla taito on hyppysissä, ja he pyöräyttävät sipanniekkansa hetkessä.

Pääemäntänä häärää Vera Boićak, joka ei tarvitse työssään apuna mitta-astioita. Hän katsoo silmällään, milloin koostumus on oikea. Kun työ tehdään karjalaiseen tapaan suuresa porukassa eli piirakkatalkoilla, ei urakka kestä kauaa ja yhdessä on hauskaa.

Leipureita on koolla Kotkatjärven koulun ruokasalissa kaikkiaan noin 30. Seurue pääsee maistamaan piirakoitaan jo parin tunnin kuluttua siitä, kun taikinanteko alkaa.

Tällä kertaa piirakoita ei täytetä riisipuurolla, vaan perunamuhennoksella. Muusi on tehty valmiiksi. Siihen tarvitaan perunoita, maitoa, voita ja suolaa. Kermaakin voi käyttää. Muusi valmistetaan niin, että perunat keitetään pehmeiksi, lisätään muut aineet ja survotaan käsin tai keittokoneella. Kananmuna lisätään jäähtyneeseen muusiin.

Esimerkiksi 30 piirakan valmistukseen resepti on tässä.

1,5 kg perunaa
75 grammaa voita
2 dl kevytmaitoa
1 dl kermaa
2 tl suolaa
2 kpl kananmuna

Kun Vera Boićak aloittaa piirakoiden kuoritaikinan valmistamisen, hänellä on edessään iso astia, ruisjauhoja, vehnä jauhoja ja vettä. Hän alustaa taikinan käsin. Vera sekoittaa jauhot veteen ja käyttää aika paljon vehnä jauhoja.

- Taikinasta tulee pehmeämpi ja helpommin leivottava, kun sekoittaa siihen runsaasti vehnää, hän sanoo.

Vehnäjauhoja voi käyttää oman maun mukaan, esimerkiksi neljä osaa ruista ja kaksi vehnää tai viisi osaa ruista ja kolme osaa vehnää.

Taikinaan voi lorauttaa myös öljyä, jota sanotaan karjalan kielellä siemenvoiksi. Tässä kuoritaikinan perusresepti, jos-

ta tulee noin 40 piirakkaa riippuen tietenkin siitä, kuinka isoja piirakoista pyörittelee.

4 dl vettä
suolaa
2 dl vehnä jauhoja
4 dl ruisjauhoja
1-2 dl ruokaöljyä

Voiteluun tarvitaan voisulaa. Kotkatjärveläiseen tapaan perunapiirakan päälle laitetaan smetanan ja kananmunien seosta ennen kuin se paistetaan.

- Väristä tulee kauniimpi ja mausta parempi, Vera Boićak sanoo.

Valmis taikina leivotaan pitkäksi tangoksi, josta leikataan pieniä pullasia. Ne painetaan litteiksi ja ajellaan piirakkapulikalla, mutta tavallisella kaulimellakin se onnistuu. Pääasia, että pohjista tulee soikeita. Toki pyöreitäkin voi tehdä, mutta sitten piirakastakin tulee pyöreä.

Kuoret pinotaan jauhojen kera odottamaan täyttämistä. Huolehdi, ettei taikina tai kuori pääse missään vaiheessa kuivumaan. Kun levität täytettä, voit kastaa veitsen välillä vesiastian, jotta perunaa ei tartu siihen liikaa. Reunoille jätetään noin sentti vapaata rypytysvaraa. Ennen täyttämistä liiat jauhot siivotaan pois.

Rypytyksestä käydään jopa kilpailuja, mutta paras suhtautumistapa on se, että antaa jokaisen tehdä omalla tyyllillään. Jotkut rypyttää ylhäältä alas ja toinen päinvastoin. Jotkut käyttävät rypytyksessä sekä peukaloa että etusormea, jotkut vain etusormea.

Työ kannattaa kuitenkin tehdä niin, että pohjan reunat uppoavat täytteeseen eivätkä jää kovasti koholleen ja pala uunissa.

Sipanniekat paistetaan uunin keskitasossa 275-300 asteessa noin 15-20 minuuttia. Paiston jälkeen piirakat voidellaan ja asetellaan lautaselle esimerkiksi ristikkäin. Voiteluun tarvitaan 50 grammaa voita ja 1 desilitra vettä, jotka kiehautetaan nesteeksi kattilassa.

Kotkatjärven sipanniekat

Perunamuusi tehdään ensin valmiiksi.

Vera Boičak alustaa taikinan käsin.

Paistovalmiille piiraille smetanaa ja muna.

Paistetut sipanniekat ladotaan lautaselle ristikkäin.

Vuokkiniemeläiset sultsinat

Perinteiseen tapaan

sultsinan kalvomaisen ohut kuori kypsytetään erikseen hiilloksella, uunin arinalla tai liedellä ja täyte lisätään syömään käytäessä.

Kuoritaikina on sama kuin karjalanpiirakoissa, mutta se ajellaan tasaisen ohueksi kauttaaltaan toisin kuin karjalanpiirakoissa, joissa kuori saa jäädä keskeltä hieman paksummaksi kuin reunoilta.

Raija Zaprudskajan sultsinaresepti tässä.

Puolet hapannutta (piimä käynee, harvalla on hapannutta kaapissa) maitoa ja puolet tavallista maitoa.

Ruisjauhoja kaksi kolmasosaa ja vehnä jauhoja yksi kolmasosa.

Suolaa maun mukaan.

Sekoitetaan sateke taikina, jonka annetaan seisoa kaksi tuntia.

Sultsinat kaulitaan mahdollisimman ohuiksi. Rosa Remsu ja Laina Lesonen näyttävät mallia.

Sultsinat

kaulitaan mahdollisimman ohuiksi pyöreiksi lettusiksi, jotka paistetaan puuhellan kannella kummaltakin puolelta nopeasti.

Pyyhitään ylimääräiset jauhot pois ja ladotaan pyyheliinan sisään päällekkäin.

Voidellaan yksitellen molemmin puolin voisulalla.

Toiselle puolelle levitetään löysä, mahdollisimman kuuma perunamuusi.

Taitetaan kahtia ja toisen kerran kahtia.

Syödään kuumina.

Paistetuille, voisulalla voidelluille sultsinoille levitetään löysää perunamuusia.

Arhippa Perttusen viimein

Elias Lönnrot tapasi runonlaulaja Arhippa Perttusen viidennellä runojen keruumatkallaan Vienan Karjalassa vuonna 1834 ja kirjoitti runoja muistiin kolmatta päivää. Alpo Sailon veistos Vuokkiniemessä kuvaa Arhippaini Miihkalia eli Arhippa Perttusen poikaa, joka syntyi Latvajärven kylässä vuonna 1815. Alkuperäinen veistos on tehty 1940-luvulla I. K. Inhan vuonna 1894 ottaman valokuvan pohjalta. Patsas valettiin Petroskoissa pronssiin sen jälkeen, kun kuvanveistäjä Nina Sailo lahjoitti kipsisen veistoksen Karjalaan vuonna 1990. Patsaan paljastustilaisuus Vuokkiniemessä pidettiin 1.9.1991. Veistoksen pystytti Arhippa Perttusen säätiö. Lähde: Juminkeko

en lepopaikka on arvoitus

••• Mihin Arhippa Perttunen haudattiin? Onko hauta Latvajärven Kalmosaassa eli samassa paikassa, missä lepää muun muassa hänen poikansa Miihkali Perttunen?

Tutkija ja runoilija Martti Haavio lausuu runossaan muun muassa näin:

*On onnellisten osa
elää lauluissaan.*

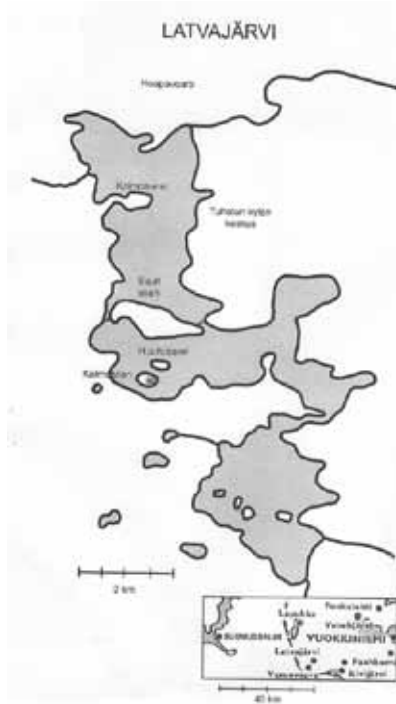
*Silloin katso: laulut jäävät,
vaan laulajat unhoitetaan.*

Useat laulajat, Kalevalaan ja Kantelettareen laulunsa antaneet, ovat jääneet nimettömiksi. Elias Lönnrot ja monet muut tallensivat ahkerasti lauluja ”Suomen kansan muinosista ajoista”, mutta kovin vähän meille on tallentunut tietoja noista vanhan runon kenties merkittävimmistä laulajista. Elias Lönnrot, Kalevalan ja Kantelettaren luoja, mainitsi jopa kaksi ”parasta”, joille hän olisi antanut sievoisen rahasumman, jos hänellä olisi ollut siihen varaa.

Lönnrot kuvaa eri yhteyksissä hieman vaihtelevalla tavalla Arhippa Perttusta (1769–1841), tapaamista hänen kanssaan ja varsinkin laulutilannetta. Vanhukseksi Lönnrotin arvioima Arhippa liikuttui kyyneliin muistellessaan isänsä ja tämän kalastajatoverin öistä laulua nuotiolla Lapukan rannalla. Vaikuttunut oli Kajaanin lääkärikin, joka olisi kenties viipynyt pitempään ”runon kuninkaan” luona, mutta kevättalven kelirikko kiirehti matkaan. Uudelleen ei Lönnrot tietävästi Arhippaa tavannut.

Lönnrotin ja parin muun niukat tiedot Latvajärven laulajasta ovat työllistäneet lukuisia tutkijoita Arhippa Perttusen arvoituksen selvittämisessä. Hänen elinvuosistaan lienee päästy yksimielisyyteen, mutta oliko hänen taustansa Oulujoki-varressa, Laatokan rantamilla vai jossakin muualla. Siihen saanemme vastauksen tai ainakin viitteitä dna-tutkimuksesta. Odotamme sitä suurella mielenkiinnolla.

Todennäköisesti Arhippa Perttunen

vaipui tuonilmaisiin joulukuussa 1841. Mihin hänet haudattiin? Asiakirjoissa on niukka kuvaus henkilöistä, jotka toimittivat hänelle hautauspalveluksen kaksi päivää kuoleman jälkeen. Missä se tapahtui? Siitä ei ole tietoa. Asiakirja mainitsee seurakunnan hautausmaan.

Latvajärveltä on varsinkin joulukuussa vaivalloinen matka Vuokkiniemeen, seurakunnan keskukseen. Oletan, että kyläläiset saattoivat laulajan haudan lepoon. Seurakunnan palvelijat toimittivat ruumiin siunauksen Vuokkiniemessä samalla tavalla kuin oli tapa Suomen vienalaisyksissä Suomussalmella ja Kuhmossa. Lauletettiin, kuten kyläläiset asian ilmaisivat. Todennäköisesti laulettiin samaa veisua kuin nytkin: ”Pyhä Jumala, Pyhä Väkevä, Pyhä Kuolematon armahda meitä!”

Mihin Arhippa haudattiin? Latvajärvellä on Kalmoniemi, joka on vanhem-

pi kalmisto. Kalmosaari, monista kuvista tunnettu, voisi periaatteessa olla edelleen käytössä. Kalmosaassa lepää muun muassa Miihkali Perttunen, jolle Suomalaisen Kirjallisuuden Seura pystytti muistokiven vuonna 1909.

Arhipan lepopaikasta on niukasti muistitietoa. Sekin on hyvin ristiriitaista. Väinö Kaukonen teki kesällä 1942 ja 1943 tutkimusmatkan Vienaan ja Aunukseen vanhaa runoa keräten. Hän pyrki kartuttamaan monipuolisesti myös Arhippaa koskevaa tietoa. Yhtenä ratkaistavana arvoituksena oli laulajan hautakumpu. Kaukonen päätyi laatimissaan raporteissa siihen, että hauta sijaitsee Kalmoniemessä, mutta tarkkaa paikkaa ei ole enää mahdollista selvittää. Kalmiston kuusikko oli hakattu ja paikalla kasvoi matala varvikko.

Vuonna 1984 Väinö Kaukonen julkaisi teoksen Kansanrunon Kauko-Karjalaa ja Kalevalan synty. Tässä teoksessa hän julkaisi valokuvan hautakummusta, jonka hän nimesi Arhippa Perttusen viimeiseksi lepopaikaksi. Saman kuvan hän oli luovuttanut Museoviraston kokoelmiin vuonna 1950. Silloin hän nimesi sen hautakummuksi Latvajärven Kalmosaassa. Syy muutokseen ei ole minulle selvinnyt.

Olen inventoinut Latvajärven Kalmosaarta ja Kalmoniemeä kesäkuussa 1996. Lisäksi olen paneutunut aiheita valaisevaan arkistomateriaaliin ja kirjallisuuteen. Oletan runon kuninkaan lepäävän Kalmoniemessä, jossa oli havaittavissa kohoumia, joita saattoi pitää hautakumpuina.

Arhippa Perttunen lepää rauhassa kotijärven laineiden laulussa. Täydellä varmuudella voimme muistella häntä rauhallisilla mielin. Kenties jotkut haluavat kuiskata: Ollos iäti muistettu! Näin varmasti on niin kauan kun soitto ja laulu ovat ihmisen luontaisin tapa ilmaista tuntojaan.

Asiasta laajemmin kiinnostuneet voivat lukea kirjoittamani kirjasen Huhtikuun yhdeksäs. Se ilmestyi Lönnrotin syntymän 200-vuotisjubiläumina vuonna 2002. (Kirjan haluavat voivat tilata sitä minulta.)

HEIKKI RYTKÖLÄ

Latvajärvi jäi unelmaksi

Nuorena seminaristina haaveilin usein pääsystä Latvajärvelle, Vienan Karjalan kuuluisimman runonlaulajan syntysijoille. Katselin kartoista saaren sijaintia. Matkaa rajamme taakse oli vain muutama kilometri, mutta silti se sijaitsi kaukana, monien puomien, piikkilankojen ja pikkutarkkojen rajanylitysmuodollisuuksien takana.

Kommunistisen komennon aikana saari oli tavoittamattomissa. Minun ja kaltaisten piti tyytyä folkloristien kuvauksiin. Niistä merkittävin oli eepoksemme laatijan ensi tapaaminen Arhipan kanssa. Käynnin ansiosta Kalevala sai runoruhtinaan suusta ehjimmän ja keskeisimmän runoannin.

Päiväkirjassaan Lönnrot kuvaa tärkeää matkaansa. Huhtikuussa vuonna 1834 hän kulki Tsenanniemestä kahden ja puolen peninkulman päähän Kivijärveen. Levättyään kylässä lyhyen aikaa poikkesi hän kuin sattumalta Latvajärvelle kuultuaan paikallisen väen kertovan siellä asuvasta miehestä, jota kiiteltiin hyväksi runonlaulajaksi.

Oliko matka saarelle sattumaa vai johdatusta, mene tiedä.

Toinen ihailemistani kansanrunouden tutkijoista oli akateemikko Martti Haavio. Hänen komean teoksensa Viimeiset runonlaulajat olen kohottanut kirjahyllyyni kansalliseepoksemme rinnalle.

Runoilijan kynällään Haavio valaisee laulajan arvoa ja laatii suurenmoisen yhteenvedon Arhippaa tutkineiden hengenmiesten ajatuksista. Lukiessani tuota opusta piirtyivät lähtemättöminä mieleeni Arhippa Perttusen arvoa kuvaavat nimitykset: runokuningas, muinaisuuden patriarkka,

kunnianarvoinen Arhippa, Vienan suuri laulutaatto.

”Kokonaista kaksi päivää, jopa hieman kolmatta, hän piti minua runonkirjoitustyössä. Runot hän lauloi hyvässä järjestyksessä jättämättä huomattavia aukkoja, ja useimmat niistä olivat sellaisia, joita en ole ennen muilta saanut; epäilen, olisiko niitä enää muualta saatavissa. Hyvin tyytyväinen olin päätökseeni käydä hänen luonaan. Kuka tietää, olisinko enää toiste tavannut ukkoa elossa, ja jos hän olisi ehtinyt kuolla, olisi melkoinen osa ikivanhoja runojamme hänen kanssaan mennyt hautaan.”

Onneksemme Lönnrot ehti ajoissa runoartereen äärelle. Valtava oli Arhipan laulama muinaisrunous säemäärältään; tarkkojen laskelmien mukaan 4 124 säettä. Haavion mukaan se on kolmannes Vanhan Kalevalan säemäärästä. Ihmettelin sitä jo nuorukaisena, ja ihmettelyni on vanhetessani vain kasvanut. Mikä muistinero olikaan tämä metsien keskellä ikänsä elänyt ukkopaha!

Kuinka hän oli hankkinut haltuunsa moisen muinaisrunosaaliin; siinä kerrakseen ihmettä. Kerran kuuntelin Kuhmossa yhtä suurta kansanrunon taitajaa, Taito Hoffrenia, Sommelo-musiikkijuhlien taiteellista johtajaa. Kuulemani mukaan hän osaa ulkoa lähes koko Arhipan repertuaarin. Hänen suurenmoista saavutustaan ei voi muuta kuin ihailla.

Laajimmat Arhipan runoista ovat Kilpakosinnan ja kultaneidon taonnan yhdistelmä sekä herooinen Sampo-jakso. Itse usein siirrän ajatuksissani Sammon ryöstön tapahtumat Keski-Kuitille, paikkaan, missä vedet vyöryvät Vuonnisen lahden

pitkästä perästä ja osuvat Pirttiniemen ja kaukana Jyväskyläpuolelta siintävän Petäjäniemen väliseen väylään. Tuolla kohdalla syntyy usein vaarallisen korkean ristiaallokko, missä moni veneilijä on hukkunut. Kerran matkasin samalla paikalla pikkuisen moottoriveneen kyydissä lokakuuisessa lumisateessa. Vain ihme meidän retkeläiset silloin pelasti.

Jos moottori olisi sammunut aallokossa, olisimme varmasti hukkuneet, sanoi veneemme kuski, Vatasen Vladimir, yksi Vienan velhoista. – Perän kautta veneemme olisi ryypännyt, ja se olisi ollut loppumme. Sen jälkeen usein olen ajatellut, että moni herooinen muinaisruno pohjautuu johonkin todelliseen tapahtumaan.

Miten upeasti Haavio kuvaakaan runokuningaan epiikkaa. ”Arhipan eepillinen runous (...) on selkeää, ikään kuin kuulakasta ja säteilevää. Hänen sanontansa yllä on metsien jylhyyttä, mutta myös kevään aavistelua ja riemulaulua sekä kesän täyteläisyyttä.”

Tämän vuoden keväällä Karjalan Siivistysseura kertoi mahdollisuudesta matkustaa Latvajärvelle. Toukokuussa määrättyinä ajankohtana lähetin tarvittavat paperini rajan taakse tutkija Olga Karlovalle, joka KSS:n mukaan hankkii minulle erikoisviisumin päästäkseni raja-alueelle. Ajoin kotoani Nurmeksesta heinäkuun alkupäivinä 250 kilometriä Vuokkiniemeen.

Vietin pari yötä rajan takana, niistä yhden Vuokkiniemessä odottamassa sovittua lähtöä Arhipan elosijoille. Juuri lähtökellällä, heinäkuun neljäntenä, bussin vierellä nousua autoon odotellessani Olga saa-

Jukka Homanen Kuusamosta lähetti kaksi kuvaa liittyen Karjalan Heimo -lehden edelliseen numeroon, jossa kerrottiin Vuonnisen tapahtumista. Uusi tsasouna on rakennettu entiselle paikalleen. Hän lähetti kuvat entisestä ja nykyisestä tsasounasta. Mustavalkoisen kuvan on ottanut I. K. Inha ja värillisen hän itse.

pui paikalle mukanaan surullinen viesti. Moskovasta oli soitettu ja kerrottu, etteivät minun ja eräitten suomalaisten viisumit kelvanneetkaan. Allapäin talsin lähöpaikalta Raija Zabrudskajan paratiisiin rantabulevardille. Istahdin allapäin pirtin korkeille portaille. Kuulin, kuinka pikkuruinen linjakka, tuo Vienan koleikkoisille teille erikoistunut hyppyheikki, lähti kohti Latvajärveä mukanaan iloinen joukko rajantakaisia kasvattajia.

Hain talon yläkerrasta laukkuni, hyvästelin vieraanvaraisen isäntäväen ja annoin mennä. Autoni otti suorastaan ruokamultalähdön. Kaiken vapaaehtoisesti nielevät suomalaiset eivät olleet moisesta kohtelusta moksiskaan. He jäivät paikalleen. Minä lähdin ja ajoin yhtä soittoa sata kilometriä Suomeen. Kiukutti niin, etten edes Venäjän puolella tankannut, vaikka bensini olisi ollut puolta halvempaa kuin kotona. Vasta rajakahvilassa Suomen puolella aloin levätä, kahvitella ja mietiskellä. Miten mukava olisikaan ollut vaeltaa seuđuilla, missä isänikin oli aikoinaan elellyt.

Latvajärveltä oli vain peninkulma Kivijärven kylään. Siellä isäni oli elänyt veljineen, toiminut kauppiana ja talvisin taivaltanut laukunkantoon Suomeen. Ilvesvaaralla veljeksillä oli ollut komea, hirrestä veistetty kahdeksanikkunainen talo. Puna-armeija oli tuon komeuden purkanut ja kuskannut 1950-luvulla Vuokkiniemeen ja siellä sen polttanut uuneissaan. Talon vaiheita valaisi minulle aikoinaan Latvajärven entinen kolhoosinjohtaja Yrjö Lesojeff Vuokkiniemessä, missä olin pari viikkoa talkoissa ortodoksista kirkkoa rakentamassa yhdessä Pohjanmaan luterilaisten kanssa.

Turhaan minä, vienalaisen Jehhimä Rettijevin poika, sankarimatkailija, runoilija itsekin, pyrin suuren Arhipan haudalle uneksimaan, näkyjä näkemään. Se estettiin. Hiekka byrokratian rattaissa lopettaa monet hyvät hankkeet. Tuskin yritän enää uudelleen Latvajärvelle. Runonkerääjien kertomukset, tiedemiesten kulttuurikuvaukset ja oivalliset tarinat lehtimiesten reissuista saavat siivittää sinne mielikuvit-

tusmatkaani.

Rovinski 3/2013. Lehti on Suomen Maakuntakirjailijoiden jäsenlehti.

VEIKKO HUOTARINEN
kirjailija, Nurmes

KSS täsmentää Latvajärven retkeä koskevia tietoja:

Kyseinen retki sisältyi Vuokkiniemessä järjestettyyn vienan kielen ja kulttuurin kurssiin. Koska Latvajärvi sijaitsee raja-alueella, tarvitaan sinne erityislupa. Kurssin opettajat olivat anoneet nämä luvat määrättyssä aikataulussa ja ne oli kaikille kurssilaisille kaksi päivää ennen retkeä myönnetty. Tunteottomaksi jääneestä syystä luvat suomalaisten osalta peruutettiin retkeä edeltävänä päivänä. Tieto tästä tuli Kostamuksesta. Tottaban retken peruuntuminen harrmitti meitä muitakin suomalaisia, joille nyt jäi ylimääräinen päivä kierrellä Vuokkiniemessä.

Eeva-Kaisa Linna
KSS, puheenjohtaja

Carelia-lehteä ei saa lakkauttaa

“Carelian julkaisijat tekivät 2. heinäkuuta 2013 Karjalan tasavallan kansallisuuspolitiikan asiain ministeriön johdolla päätöksen lehden ilmestymiskertojen supistamisesta nykyisestä kymmenestä numerosta kahteen numeroon vuodesta 2014 alkaen. Toteutuessaan tuo linjaus merkitsee, että kirjallisuus- ja kulttuurilehtemme lässähtää albumin tai kokoelman tasolle ja tasavallan kansallinen kirjallinen traditio, jota aikakausilehti on pitänyt yllä 85 vuotta, katkeaa sen alasajon myötä”.

Kun luin tuon Carelia-lehdestä numero seitsemän pääkirjoitussivulta, sanalla sanoen hätkähdin. Voiko tuollainen olla totta tänä päivänä Karjalan Tasavallassa? Paikallisista sanomalehdistä olen vähän väliä lukenut päättäjien lausuntoja siitä, miten tärkeää on hoitaa kulttuuriyhteyksiä naapurimaahan Suomeen. Carelialehti on yksi parhaita toimijoita tuossa tehtävässä. Samalla se informoi meille suomalaisille ei ainoastaan karjalaisesta kulttuuri- ja kirjallisuuselämästä, vaan myös venäläisestä kulttuurista sen mo-

nine vivahteineen.

Siksi uskallan todeta, että jokainen vähänkään syvällisesti asioita tunteva pitää Careliaa parhaana suomenkielisenä kulttuurilehtenä rajamme takana.

Itse kirjoitin tämän vuoden ensimmäiseen Carelian juhlalehteen mm. seuraavaa: ”Vaikka vähemmistölehdet Karjalan tasavallassa elävät taloudellisessa ahdingossa, niiden lakkauttamista ei pitäisi sallia. Valtiovallan tulisi niitä tukea ja kohdella kuin silmäteräänsä. Toivotan omasta ja vaimoni puolesta 85 vuotta täyttävälle Carelia-lehdelle ortodoksisen troparin sanoin ”monia armorikkaita vuosia”. Kirjoitukseni oli todella vakava vetoamus.

Miten tämän aikakausilehden käy, jos pääkirjoitussivun sisältö todellakin pannaan toimeksi. Se lakkaa. Nykyisessä koossaan ja ilmestymiskertojen määrässä se vielä toimii laadukkaana kulttuurilehtenä, mutta kahtena typistettynä runo- ja proosa-albumina se on vain menneen loistonsa torso raakile. Sen totea päätoimittajakin.

Karjalan Sanomissa 24. heinäkuuta dosentti, filosofian tohtori Toivo Flink Vantaalta kirjoittaa muun muassa: ”Kun päättäjät eivät ymmärrä eivätkä tiedosta, millaista vahinkoa he Carelian alasajolla aiheuttavat, Karjalan suomenkielisen kulttuurin arvostus heidän silmissään on sen mukainen. Ensin tuhotaan koko suomenkielinen toiminta ja sitten kysytään, kenelle lehti on tarkoitettu. Sen sijaan, että Carelia typistetään kahteen numeroon, tulisi kaikkeen suomenkieliseen ja kansalliseen toimintaan saada lisää resursseja.”

Mielipiteeni Suomessa allekirjoittavat Pohjois-Karjalan kirjailijayhdistys Ukri ja Suomen Maakuntakirjailijat ry. Olen keskustellut asiasta kirjailija Kari Tahvanaisen kanssa, joka toimii Maakuntakirjailijoiden puheenjohtajana ja Ukriin varapuheenjohtajana.

VEIKKO HUOTARINEN
kirjailija, Nurmes

Santra ja Miia päiväunilla, Santran punukka Ira valvoo että kaikki on hyvin. Kuva Sini Liimatainen.

Kun Miia Santralle punukaksi tahtoi

Vuosien puurtaminen on ohi, elokuvaohjaaja Miia Tervon Santra Remsujevasta kertova dokumentti Santra ja puhuvat puut sai ensi iltansa lokakuun lopulla.

Elokuva on mielenkiintoinen sekoi- tus Santran karjalaisuutta, jossa "Sant- ralla on jo kaikkea", ja Miian tunnetta kuulumattomuudesta minnekään. Tuu- len huuhtoma, juureton Miia rakentaa ovelan suhteen Santraan, jonka kautta hän peilaa omaa elämäänsä ja toivoo, et- tä Santra opettaisi hänelle, mikä hän on.

Elokuva on Miian puheenvuoro etni- sen ja kulttuurisen identiteetin vahvis- tamisesta maailmassa, jossa kulttuurit tehosekoitetaan erilaisissa medioissa. Elämää helpottaa ja antaa perspektii- viä, kun tietää, miten asiat on hoidettu tuhansia vuosia ja miten itse on osa jat-

kumoa.

- Minusta tuntuu, että aika moni nuori kokee juuri yksinäisyyttä, kun on niin paljon kaikkea, mutta ei silti mitään mis- tä pitää kiinni. Itse olen havainnut, että kun juurista pitää kiinni, ei lennä tuulen mukana minne sattuu. Haluan oikeasti auttaa säilyttämään kulttuuriamme, an- taa sen lahjaksi lapsillemme. Mielestäni kannattaa panna energiaa siihen, miten ihmiset oikeasti sieluissaan löytäisivät suhteen juuriinsa, menneisyyksiinsä ja sitä kautta itseensä.

Elokuva on yhdistelmä menneisyyttä ja nykyisyyttä, pieniä hetkiä Santran ar- jessa, animaatiokohtauksia ja arkistoma- teriaaleja.

Ohjaaja etsii elämäänsä matkustamal- la kaukomailla, palaa vuosi toisensa jäl- keen Viaan ja Santran tuvan nurk-

Heikki Kyrrönen tuli Lapualta isosis- kostaan Santra Remsujevasta kerto- van elokuvan ensi-iltaan. Kuva Eeva- Kaisa Linna.

kaan, ja kadehtii puita niiden juurista, sillä "juurten kasvattaminen ei ole help- poa".

Santra, jonka muisti on hyvä, koska

hän syö marjoja ja kutoo monimutkaisia lapasia, kinthaita, parantaa loitsuilla ja laulaa ruumiinosasta, joka tuli hulluksi ja lähti Piiteriin. Kun Santralle selviää, ettei Miialla ole vielä miestä, on mentävä hakemaan apua saunasta, ”kun Iivanan päiväkin jo meni”.

Suojärveläiset 1920-luvun häät morsiamen luovutuksineen ja tansseineen kuvaavat kuulumista jonnekin, yhteisöön, jota Miia itselleen kaipaa. Santralla on lapsensa ja punukkansa, on pojantytär Ira, jonka suhdetta ämmöönsä Miia kuvaa herkästi ja lämpimästi. Miiakin tahtoo Santralle punukaksi, rakastaahan hän Santraa kuin omaa mummoaan. Sitteen tapahtuu ihme, rakkaus löytää Miian ja hänestä tulee äiti.

Rovaniemen maisemissa kasvanut Miia Tervo kokee itsensä ”ihan tavalliseksi karjalaiseksi”, joka ei halua lokeroida ihmisiä. ”Ulkopuoliset ovat aina halkoneet Karjalaa,” sanoo Miia, mutta hänen mielestään karjalaisten ei kannataisi itse tehdä jakoja, samasta heimosta ja kulttuurista kun ollaan.

Äidin perhe on Laatokalta, Harlusta ja isän suku Nurmeksesta. Sukutaustassa vilisee yksi Suomen ensimmäisistä naispuolisista farmaseuteista, pappi, kalastaja, kultaseppä ja ”hieman epämääräinen nainen,” isomummi Hilta, jolla oli lapsia neljän eri miehen kanssa ja joka saattaa olla jopa Vienasta lähtöisin.

Koko elokuva Santra ja puhuvat puut kertoo tästä sekasotkusta ja juurettomuuden tunteesta. Elokuvan tekeminen kesti varmaan juuri siksi niin kauan, kun tekijä ei oikein tiennyt, mitä elokuvaa oli tekemässä.

Pelkkä tallentaminen ei tuntunut riittävältä, nykynuoret tuntuvat tarvitsevan jotain aivan muuta, kuvausta juurettomuuden kokemuksesta. Juurten kaivaminen ja perinteiset asiat tuntuvat monista tylsiltä. Miten siis voisi näyttää karjalaisen kulttuurin siten, ettei se ole tylsää, vaan juuri tästä ajasta lähestyttävää? Miten kuvata kulttuuria, jota eletään eikä vain ihastella kaukaa lasikuvun alta?

– Minua ohjasi syvä tarve tietää millaisesta kulttuurista olen tullut ja varmasti-kin tarve löytää kotiin. Santra oli viimeisiä, jotka vielä elivät täysin karjalaista kulttuuria ja elämää.

Miia, joka sanoo olevansa ihan tavallinen taiteilija, ei halua elokuviaan näytettävän museoissa. ”Kulttuuri pitää elää, eikä sitä pidä ihastella pölykasojen alta”.

Alkuvuodesta kaikilla on mahdollisuus nähdä Santra ja puhuvat puut televisiossa Ylen esittämänä.

Nyt Miialla on työn alla elokuva alkoholistien lapsista ja siitä miten alkoholismista voi toipua, tai miten sen kanssa voi elää. Karjala-tematiikka ja Viena kiinnostavat Miiaa edelleen. Mieli tekisi sinne asumaan. Oma elämä ja työt ovat kuitenkin Suomessa, on pieni poikakin.

Toteutuskelpoisia haaveita pitkälle fiktio-elokuvalle on ajatuksissa, mutta sellainen suurhanke vie vielä kymmenen vuotta. Aihe on salaisuus. Santraa kuvatta kuitenkin kertyi materiaalia niin paljon, että tulevana Kalevalan päivänä saa ensi-iltansa tunnin mittainen kulttuurielokuva, joka kertoo vain Santrasta. Hetkiä Santran kanssa, lauluja, loitsuja, olemista, karjalaista elämää!

Santra oli Kyyrösen Heikin sisko

Santran pikkuveli, nyt jo 86 vuoden ikään ehtinyt Heikki Kyyrönen oli tullut poikansa Matin kanssa Lapualta Santra-elokuvan ensi-iltaan. Vahvasti vialaiset juurensa tunteva Heikki syntyi 10-lapsisen perheen kuopuksena Kyyrölässä.

– Ja niin joutui 13 vuotta vanhempi isosiskoni Santra minun hoitajaksi, kakapyllynä sai pestä ja minua perään katsoa, Heikki kertoo.

Heikki lähti Karjalasta syyskuussa 1944 ja päätyi Lapualle, mistä joutui vuonna 1950 pakenemaan pariaksi vuodeksi Ruotsiin ennen kun asettui Suomeen asumaan. Kolme veljeä kaatui rintamalla ja loput kuolivat nälkään evakossa. Santra jäi Nasti-siskon kanssa ai-

noana Karjalaan. Heikki tapasi Santran ensimmäisen kerran Vienasta lähtönsä jälkeen Leningradissa noin vuonna 1970.

Kun rajan ylittäminen Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen helpottui, kävi Heikki useinkin Vuokkiniemessä, viimeksi Iljan päivän praasniekassa tänä vuonna. Vuokkiniemi-seuran perustajajäsenenä ja pitkäaikaisena puheenjohtajana Heikki on vahvalla panoksellaan vaikuttanut niin Vuokkiniemen kirkon kuin vanhainkodin rakentamiseen.

Santra-siskon näkeminen valkokankaalla oli Heikki Kyyröselle mieluisa kokemus, josta puhumista riitti ensi-iltaileisön kanssa.

EEVA -KAISA LINNA

TIETO

Santra Remsujeva oli vuokkiniemäläinen runonlaulaja, jota pidetään Vienan Karjalan [nykyisen Vienan Karjalan] etevimpänä suullisen perinteen taitajana. Santralla oli ilmiömäisen hyvä muisti. Hän osasi satoja karjalaisia runolauluja, balladeja, tarinoita, loitsuja ja sananlaskuja. Markku Nieminen on vuosikausia nauhoittanut Santran tarinoita ja Juminkeon arkistossa onkin satoja tunteja hänen muistitietoaan. Santra Remsujeva siirtyi tuonilmaisiin vuonna 2010 ja hänen syntymästään tulee ensi vuonna kuluneeksi sata vuotta.

Miia Tervo on vuonna 1980 syntynyt nuoren polven elokuvaohjaaja, joka suorittaa parhaillaan maisteriopintojaan Taideteollisessa Korkeakoulussa Helsingissä dokumentaarisen elokuvaohjauksen linjalla. Miian ohjaama dokumenttielokuva Santra ja puhuvat puut on hyväksytty Amsterdamin kansainvälisen dokumenttielokuva-festivaalin IDFA:n opiskelijoille tarkoitettuun kilpailusarjaan, johon on valittu vain kaksitoista elokuvaa eri puolilta maailmaa.

Kieltä ei voi pelastaa kuin Siperian tiikeriä

Sukukansapäivänä lokakuussa pohdittiin sukukielten tulevaisuutta ja niiden tukemista matkailun avulla. Museointendentti Ildikó Lehtisen ja kulttuuritoimittaja Kirsikka Moringin vetämässä paneelikeskustelussa pohdittiin uhanalaisten kielten tulevaisuuden näkymiä mm. uhanalaisten eliölajien selviytymisen tai kuoleman lainalaisuuksien näkökulmasta. Keskusteluun osallistui tutkijoita ja asiantuntijoita eri puolilta Suomea.

Helsingin yliopiston biotieteen professori Ilkka Hanski vertasi osuvasti uhanalaisten kielten pelastamisyrittäjiä yritykseen pelastaa erittäin uhanalainen Siperian tiikeri sijoittamalla lajin yksilöitä Korkeasaaren eläintarhaan. Hän toteasi eliölajien ja kielten katoamisprosessien olevan erilaisia johtuen siitä, etteivät eliölajit joudu vaaraan sekoittumalla, koska eivät lähtökohtaisesti pysty risteytymään keskenään.

Toisaalta lintumaailmassa tunnetaan kieli antropologiasta tuttu ilmiö: esimerkiksi, punakylkirastaan vanhemmista erotettu ja toiselle alueelle siirretty poikanen oppii ottovanhempiensa eikä biologisten vanhempiensa ”laulumurteen”.

City-Sámit järjestön varapuheenjohtaja Hanna Helander kertoi, että kaukana saamelaisien perinteisiltä seuduilta asuvien citysaamelaislasten identiteettiä ja kieltä yritetään ylläpitää mm. kielipesien avulla. Kauas esi-isien mailta työn tai opiskelun perässä muuttaneita saamelaisia myös kannustetaan paluumuuttoon.

Paneelikeskustelussa käsiteltiin myös yliopistojen ja tutkijoiden roolia uhanalaisten kielten tukemisessa ja elvyttämisessä.

Matkailu suomalais-ugrilaisilla alueilla -seminaarin tarkoituksena oli nostaa esille matkailun merkitys ja hyöty uhanalaisten suomalais-ugrilaisien kielten tukemisessa.

Venäjän Karjalassa sijaitsevan Veskelyksen kylän johtaja Irina Pogrebovskaja todisteli puheenvuorossaan, miten kieli ja kulttuuri ovat osa matkailumarkkinointia. Tämä Suojärven piirissä lähellä vanhaa Suomen rajaa sijaitseva vanha karjalainen kylä on panostanut viime vuosina vahvasti matkailubrändin luomiseen.

Veskelys on mukana Juminkeko-sää-

Veskelyksen kylä on ottanut oman kielensä ja kulttuurinsa osaksi matkailumarkkinointiaan. Kuvassa Paivuzet-folkloreryhmä.

tion ja Karjalan kulttuuriministeriön toteuttamassa ECHO-hankkeessa, jonka tarkoituksena on perustaa Karjalaan myös ulkomaalaisia matkailijoita palveleva etnokulttuurikeskusten verkosto. Yli 60 prosenttia kylän asukkaista on karjalaisia, joten on luonnollista, että karjalan kieli ja karjalainen kulttuuri ovat matkailubrändin keskiössä.

Nuorten keskuudessa hiipumassa ollut karjalan kielen taito on saanut toiminnan myötä uutta nostetta. Kaikki kylän lapset lukevat karjalan kieltä koulussa. Karjalaa käytetään myös päiväkodin toiminnassa. Veskelyksen lasten vanhemmat ovat poikkeuksetta antaneet suostumuksensa siihen, että heidän lapsensa siirtyvät kielipesään, kun sellainen perustetaan kylään – toivon mukaan lähitulevaisuudessa.

Juuri toiselle toimikaudelle valittu kyläjohtaja on itse oivallinen esimerkki tästä kielen opiskelun innostuksesta. Hänen kohdallaan se alkoi siitä, että hän huomasi olevansa ulkopuolinen lapsensa lukiessa karjalan kielen läksyjä mummon avulla. Nyt Irina opiskelee karjalan kieltä vanhempien kyläläisten opastuksella ja laulaa kahdessa yhtyeessä: perinteistä kyläkuoroperinnettä edustavassa Paivuzet (Pajuset) -folkloreryhmässä sekä nuorekkaampaa kansanmusiikkia esittävässä Revennyh kottu (Risa kenkä) -yhtyeessä.

Porotila Petri Mattuksen emäntä Kirsi Ukkonen kertoi perheensä matkai-

luelinkeinosta, jonka konsepti on yksinkertaisuudessaan erittäin toimiva. Petri Mattukselle sukupolven vaihdoksessa siirtyneellä tilalla on otettu vastaan matkailijoita jo useamman vuoden ajan. Matkailutoiminnan periaatteena on, ettei turisteille keksitä mitään sellaista, mikä ei muuten kuuluisi poronhoitajaperheen arkeen. Porojen seuraaminen laitumella, ruokinta ja poroerotus ovatkin riittäneet täyttämään pääosin ulkomaalaisten matkailijoiden eksotiikan janon.

Ukkonen kertoi, että hänenkin miehensä kuuluu ns. väliinpuotoajien sukupolveen, jolle kielen takia syrjintää kokeneet vanhemmat eivät puhuneet saamea. Perheen pojat sen sijaan ovat oppineet kielen inarinsaamelaisessa kielipesässä. Myös muualta Inariin muuttanut vaimo on opiskellut kielen.

MIRJA KEMPPINEN

Kielten kuolemaa käsittelevän Katoavatko laulut tundralta -kielten ja lajien uhanalaisuus-paneelikeskustelun järjestäjänä toimi M. A. Castrénin seura. ITER FINNO-UGRICUM -Matkailu suomalais-ugrilaisilla alueilla -seminaarin toteuttamisen takana olivat Karjalan Sivistysseura ja Sukukansojen ystävät. Päivä tavoitti lähes sata suomalais-ugrilaisista kielistä ja niiden tulevaisuudesta kiinnostunutta ja huolestunutta kuulijaa.

Sukukansapäivää 19.10. vietettiin Helsingin Musiikkitalon Organo-salissa.

Juuret Vienassa, elämä Kainuussa

”Syysyönä synkkänä synnyin...”

Näin Sulo usein totesi elämänsä alusta. Röntää oli satanut ja pimeää oli ollut, niin kuin lokakuun lopun öinä usein on. Sulo Jaakonpoika Lesonen syntyi Vienan Karjalassa, Vuokkiniemen Kivijärven kylässä savusaunassa 29.10.1933 Jaakko ja Olga Lesosen esikoisena.

Äidin ja isän jouduttua lähtemään Uhtuulle ”leveämmän leivän toivossa” Sulo eli lapsuutensa enimmäkseen äidin vanhempien Mirona ja Matro Torvisen luona Vuokkiniemen Kivijärvellä. Perhe oli koossa Kiiskisessä talvisodan jälkeen vielä noin vuoden verran 1940–41 Mironan haettua Sulon Kivijärvelle. Sen koommin Sulo ei ole nähnyt vanhempiaan.

Kivijärvellä oli sitten elelty syksyyn 1944 asti. Jatkosodan loputtua suomalaiset sotilaat lähtivät vetäytymään Vienasta ja järjestivät samalla paikallisen väen evakuointia niin, että halukkaat otettaisiin mukaan Suomeen. Mirona oli halukas lähtijä ja niinpä hän sitten Matron ja Sulon kanssa jo seuraavana päivänä lähti kolonnan mukana taivaltamaan Suomea kohti. Lähtö tapahtui todella nopeasti, matkaan ei juuri omaisuutta voinut eikä ehtinyt ottaa. Mirona oli ottanut hevosen ja lehmän mukaan ja kulkenut niiden kanssa perässä, kun Sulo ja Matro olivat matkanneet sotilaiden kuorma-auton lavalla.

Suomen puolella ensin oli tultu Hyrynsalmelle, sieltä edelleen Ristijärven asemalle, josta oli junakyyti Alapitkän asemalle. Alapitkälle oli etukäteen järjestetty leiri, johon matkalaiset voisivat majoittua. Siitä Mirona, Matro ja Sulo olivat päässeet asumaan Varpaisjärvelle Lukkarilan kylään Heikki Ollikaisen taloon. Kainuuseen Ristijärvelle he muuttivat jo seuraavana kesänä Mironan löydettyä sieltä sukulaisia. Mirona ja Matro kuolivat 1950-luvun alussa. Sulo oli nyt yksin ilman sukulaisia. Hän asui Ristijärven Pyhännäkylällä muun muassa Rauhalassa Lukkareilla talon töitä tehden. Vuoden 1960 alussa hän sai autonapumiehen töitä.

Pihlajavaaran kylältä hän löysi elämänkumppanin ja meni naimisiin vuonna 1965. Pariskunnalle syntyi yksi tytär 1969. Ristijärvellä Sulo ehti työskennellä myös Esson huoltoasemalla sekä kunnan kiinteistöjen talonmiehenä. Vuonna 1974 Sulo muutti perheineen Puolangalle jatkuen myös uudessa kotikunnassaan talon-

Sulo Lesonen.

miehen töitä aina vuoteen 1992 asti.

Suomen kansalaisuuden Sulolle myönsi presidentti Urho Kekkonen vuonna 1972. Suku oli jäänyt Karjalaan mummua ja ukkia lukuun ottamatta. Sulo oli kirjeilytyössä Uhtualla asuneeseen äitiinsä vuosina 1967–73 saaden tältä muun muassa syntymätodistuksensa ja tiedon Jaakkosisän kaatumisesta sodassa 1942. Tapaaminen äidin kanssa Sulolta jäi toteuttamatta. Tuohon aikaan se ei ollut mahdollista. Äiti eli vuoteen 1979 asti.

Uhtualla eli Kalevalassa asuvista Toivo- ja Valeri-veljistä saatiin tieto 1980–90-lukujen vaihteessa. Alkuvuodesta 1990 Sulo lähti vaimonsa kanssa Kalevalaan tapaa-

maan veljiä ja heidän perheitään. Samalla reissulla löytyi muitakin sukulaisia ja lapsuuden ystäviä, kuten Aino-serkku ja Irja Kossijeva eli Ipatin Poavilan Irja. Kyläilyjä puolin tai toisin oli siitä eteenpäin lähes vuosittain. Useimmiten Toivo-veli kävi Puolangalla. Sulokin ehti käydä Kalevalassa yhteensä yhdeksän kertaa.

Sulo sai yhteyden myös Jyrki-setään eli Jyrki Teppananpoika Lesoseen, jonka kohtalo oli kuljettanut kauas Kazakstaniin saakka. Kesällä 1991 Jyrki pääsi tapaamaan veljenpoikaansa Puolangalle puolen vuosisadan eron jälkeen.

Sulo jäi vuonna 1992 sairauseläkkeelle saatuaan sydäninfarktin. Siitä hän toipui hyvin ja eläkepäivät lähtivät sujumaan mukavasti, vaikka sydänoireet aika ajoin muistuttivat itsestään. Ukiksi hän pääsi 29.10.1996 eli 63-vuotispäivänään. Yhteyttä sukulaisiin pidettiin edelleen tiiviisti. Viimeisimmäksi jääneen Kalevalanmatkan Sulo teki kesällä 2010.

Vähitellen ikävuodet ja vaivat verottivat voimia. Sulo menehtyi viime heinäkuussa, vain reilua kolmea kuukautta ennen 80-vuotissyntymäpäiväänsä. Kohtalokkaiksi käyneitä vatsavaivoja ja isoa leikkausta väsynyt keho ei enää jaksanut.

Suloa voisi varmaankin kuvailla luonteeltaan tyyppilliseksi karjalaiseksi. Hän oli valoisa ja elämänmyönteinen, auttavainen ja antelias. Sukujuuristaan hän oli aina avoimesti ylpeä.

Suloa jäivät kaipaamaan vaimo, tytär ja tyttären tytär sekä sukulaiset ja ystävät.

MEERI HALONEN

Kymmenen kysymystä Uhtua-seuran puheenjohtajalle

••• Uhtua-Seura on rekisteröitynyt yhdistysrekisteriin hiljattain, mikä merkitsee sitä, että seura ei ole enää Karjalan Sivistysseuran alaosasto. Karjalan Heimo selvitti, mikä kaikki muuttuu.

Miksi seura päättyi tällaiseen ratkaisuun, Uhtua-seura ry:n puheenjohtaja Kari Kempainen?

- KSS:n alaosastona toimiva (ei rekisteröity) seura oli juridisesti henkilöryhmä. Rekisteröitymisen jälkeen statuksemme on itsenäinen yhdistys, joka toimii PRH:n hyväksymien sääntöjen mukaisesti. Voimme entistä paremmin keskittyä oman toimintapiirimme asioihin.

Mitä hyötyä seuralle on tästä itenäisyydestä?

- Pystymme toimimaan tarvittaessa nopeasti ja reagoimaan sujuvasti esille tuleviin tarpeisiin.

Voimme hakea ja saada rahoitusta toimintaamme varten ulkopuolisistakin lähteistä.

Mitä muita muutoksia rekisteröityminen tuo tullessaan?

- Rekisteröityminen tuo mukanaan muutoksia lähinnä hallinnollisiin seikkoihin.

Oliko seuranne johto kokenut viime aikoina, että se ei pysty vaikuttamaan tarpeeksi asioihin Karjalan Sivistysseurassa?

- KSS on toiminnassaan koko Karjalan alueen kattava ja sillä on laajempi kenttä kuin meillä ja tämä vaikuttaa tietysti asioiden käsittelyyn ja painotuksiin.

Mitkä ovat nyt toimintanne päävoimat ja toteutustavat Suomessa?

- Tavoitteemme ovat sääntöjemme mukaiset. Toimintatapojen kehittäminen aktiivisemmiksi ja Uhtua-tiedon lisääminen mm. verkon kautta. Katso tarkemmin www.uhtua.info -osoitteesta toimintamme jatkuvasti päivittyvää ajankohtaisuutta, laajuutta ja painotuksia kieleen, kulttuuriin ja tulevaisuuteen liittyen.

Millaista yhteistyötä teette tällä hetkellä Venäjän Karjalassa Uhtualla toimivan Uhut-seuran kanssa?

- Saamme tietoa sikäläisistä toimista, hankkeista ja tarpeista, joihin pyrimme resurssiemme puitteissa reagoimaan.

Paljonko seurassanne on maksavia jäseniä ja miten heidän aktiivisuutensa ilmenee?

- Jäsenkunnassamme, joka kasvaa ilahduttavasti, on nyt runsas sata maksavaa henkilöjäsentä, jotka asuvat eripuolilla maataamme.

- Kiinnostusta seuran rekisteröitymiseen on tullut esiin ja sen myötä voidaan aloittaa aikaisempaa lähempää yhteistoimintaa.

Millaista yhteistyötä tavoittelette Karjalan Heimo -lehden kanssa?

- Tottakai mahdollisimman hyvää ja ehjää, molempia osapuolia hyödyttävää yhteistyötä.

Millä tavalla pidätte yhteyksiä muihin karjalaisiin seuroihin, kuten Repola-seuraan ja Vuokkinie-mi-seuraan?

- KSS:n alaosasto-statuksen aikana yhteyksiä ei juuri ollut alaosastojen tai itenäisten seurojen kesken. Yhteydet olivat, voisi sanoa, vain KSS:n erillisiä ja satunnaisia yhteyksiä alaosastojen ja seurojen kesken. Pyrimme näitä yhteyksiä nyt luomaan ja vahvistamaan.

Millaista yhteistyönne on Karjalan Sivistysseuran kanssa?

- Mielestäni tähän kysymykseen löytyvät vastaukset edellä olevista kohdista.

AILA-LIISA LAURILA

Vienanristi itselle ja lahjaksi

Kauniita hopeisia ristiriipuksia on säilynyt eri puolilta Vienan-Karjalaa. Perimätiedon mukaan ristin lahjoitti joko kummi kummityttarelleen tai sulhanen morsiamelleen, jolloin sitä kutsuttiin myös lemменlehdeksi. Vanhoista valokuvista tai piirroksista ortodoksista ristiä on turha etsiä, sillä sitä on käytetty paidan alla.

Karjalan Sivistysseuralta voi ostaa hopeista ristiä 55 euron hintaan. Se sopii hyvin lahjaksi merkkipäivänä, jouluna ja rippilapsellekin. Ristin koko on 55x55 mm, ja se toimitetaan ilman ketjua. Ketjuksi sopii esimerkiksi Kalevala Korun oksidoitu, 60 cm pitkä hopeaketju, jonka kultaseppä juottaa ristin mukana tulevan renkaan avulla paikalleen. Myös paksumpi ketju sopii hyvin.

Vienanristit on teettänyt Pohjois-Viena-seura, jonka jäsenillä on kaksi alkuperäistä Karjalasta tuotua ristiä. Toinen näistä on Ali Kotkansalon äidin Maria Kotkansalon (o.s. Kusmin) risti. Maria ja hänen puolisonsa Homa Kotkansalo (ent. Sergejeff) olivat kotoisin Kiestingin Kokkosalmesta. Toinen alkuperäisistä risteistä kuului Jere Takalon äidille, joka oli syntynään Pistojärven Suvannosta; nykyään ristin omistaa Maija Takalo. Ensimmäiset ristit teetätti Ali Kotkansalo parikymmentä vuotta sitten. Nyt teetetty uusi erä riipuksia on tehty Maija Takalon ristiksestä.

Tilaukset ja tiedustelut: Karjalan Sivistysseuran toimisto, tiistaisin ja torstaisin klo 10-15, puh. 09 171 414 tai toimisto@karjalansivistysseura.fi.

HEIMOTAPAAMINEN

Seuran perinteinen Heimotapaaminen järjestetään Helsingissä lauantaina 8. helmikuuta 2014 klo 14 Karjalan Sivistysseuran huoneistossa Katajanokalla Luotsikatu 9 D.

Esitelmän pitää geneettiseen sukututkimukseen perehtynyt fil. tri Marja Pirttivaara (johtava asiantuntija, SITRA)

Piirakka- ja tsaiju/kohvipöytä on katettu ja pakinan lomassa pidetään myös arpajaiset, joissa palkintona on mm. ensi kesän matka Iljan päivän pruasniekkaan.

Jos sinulla on Vuokkiniemeen tai vuokkiniemeläisiin liittyviä vanhoja valokuvia, ota niitä mukaan, katsellaan yhdessä. Ehkä saamme selville jotain uutta, esim. tunnistamme tuntemattomia henkilöitä.

Tervetuloa joukolla kuuntelemaan mielenkiintoista esitelmää ja kiinnostavia starinoita. Myös sukulaisesi ja ystäväsi ovat tervetulleita heimotapaamiseemme.

TULKUA TERVEHENÄ!

Vuokkiniemi-seura ry hallitus

Seuran sivuille löydät täältä: <http://www.vuokkiniemi.net/>

VUOSIKOKOUS

Pohjois-Viena-seuran sääntömääräinen vuosikokous pidetään lauantaina 22. helmikuuta 2014 kello 12.00 alkaen Oulussa, Nuottatuvalla, os. Torikatu 58-60.

Kokouksen jälkeen vietämme teeiltapäivää Kalevalan päivän merkeissä.

TERVETULOA!
Johtokunta

Joensuu kutsuu kuoroja mukaan laulujuhlille

- Karjalaiset laulujuhlat pidetään ensi kesänä 27.–29. kesäkuuta Joensuussa. Kuorojen ilmoittautuminen juhlille alkoi 25. marraskuuta ja päättyi 21. helmikuuta. Ilmoittautumislomake ja ohjeet kuoroille löytyvät laulujuhlien nettisivulta osoitteesta www.joensuunlaulujuhlat.net. Karjalaisten Laulujuhlien ohjelmaan kuuluu kuorojen kaikille avoimia harjoituksia, kuorojen esityksiä ja konsertteja sekä kansainvälinen seminaari karjalan kielen ja kulttuurin tilasta sekä merkityksestä tänään että erityisesti kuorolauluissa.
- Kuorojen yhteislauluiksi on valittu kaksi karjalankielistä laulua, jotka ovat salmilainen kansansävelmä Igävänje atkalanje ja Gabriel Linséin säveltämä Kesäpäivä Kangasalla. Nuotteja näihin karjalankielisiin sovituksiin saa ilmoittautumisen jälkeen joko Reijo Pajamolta tai Sanna Heikkiseltä. Laulut toteutetaan sekakuorosovitusien pohjalta. Ennakotietoja ohjelmasta voi tiedustella Reijo Pajamolta +358 (0)40 773 8025, reijo.pajamo@pp.inet.fi ja Sanna Heikkiseltä +358 (0)400 782435, musiikkipalvelut@sannaheikkinen.com. Majoittumisista ja käytännön asioista voi kysyä Reino Konoselta +358 (0)400 175 485, +358 (0)45 863.

Karjalaiset Laulujuhlat
SUURI KARJALAINEN PRUASNIEKKA
JOENSUUSSA 27.-29.6.2014

Tervetuloa laulamaan upeaan ja kesäiseen Joensuuhun
Kuorojen ilmoittautumisaika päättyi 21.2.2014

Lisätietoja
www.joensuunlaulujuhlat.net

Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta 2014

Hyvää rostuota ta onnie uuvella vuuvella 2014
Passipo hyvästä yhteisruavosta vuunen 2013 aikana

UHTUA SEURA

UHTUA-SEURA ry

Hallitus

www.uhtua.info

TILAA KARJALASSA ILMESTYVÄ UUSI OMA MUA -LEHTI SUOMEEN

Oma Mua ja Vienan Karjala -lehdet yhdistyvät vuoden 2014 alussa.

Lehti ilmestyy viikoittain ja siinä on juttuja sekä livviksi että vienankarjalaksi

Nettilehtenä

- pdf-lehti lähetetään tilaajan sähköposti-osoitteeseen heti ilmestyttyään

- hinta 15 €/vuosi

Paperilehtenä

- hinta vielä avoin

JOS TILAAAT JOULUUN MENNESSÄ, SAAT KOKO VUODEN 2014 PDF-LEHDET HINTAAN 12 €!

Tilaukset

Karjalan Sivistysseura ry

(09) 171 414

toimisto(at)karjalansivistysseura.fi

MAKSU SUORITETAAN KARJALAN SIVISTYSSEURAN TILILLE

Pankki: FI23 1800 3600 0519 44

MUISTA MERKITÄ MAKSUN VIESTIKENTTÄÄN NIMESI, SÄHKÖPOSTIOSOITE JA LEHDEN NIMI

Maksun suorittaminen on edellytys lehden toimittamiselle.

Kysy Sivistysseurasta myös Karjalan Sanomien tilaamisesta. Karjalan Sanomien pdf-version hinta on 25 euroa/vuosikerta.

SIVISTYSSEURAN UUTISIA

Viisasten kerhot alkavat kokoontua

Viisasten kerhotoiminta on uudenlainen tapa tallentaa tarinoita Karjalasta. Kerhotoiminnan tarkoituksena on koota rikas karjalainen muistitietoaaineisto, joka arkistoidaan tulevia sukupolvia varten, mutta jota myös julkaitaan erilaisilla foorumeilla.

Toiminta on nyt käynnistymässä Kemissä, Oulussa, Kuusamossa ja Helsingissä. Myös Suojärven Pitäjäseura lähtee mukaan, äänityslaitteet tulevat Helsinkiin ja Nurmekseen, mistä niitä kierrätetään muille suojärveläisille seuroille.

Uhtulla ja Petroskoissa ollaan kiinnostuneita Viisasten kerhotoiminnasta, Kuujärvellä on jo muistelupiiritoimintaa ja mahdollista on, että toiminnasta innostuneita löytyy myös Kiestingin ja Pääjärven suunnalta.

Karjalan Sivistysseura on hankkinut kerhojen toimintaa tukeakseen äänityslaitteita sekä laatinut muutamia käytännöllisiä ohjeita. Sisältöjä voi jokaisen kerho kehittää omaan suuntaansa. Perusvinkkejä on viisi:

VETÄJÄ. Vaikka tarkoituksena on saada aikaan vapaamuotoisia juttutuokioita, on silti tarpeellista, että jokaisessa istunnossa on ihminen, joka organisoii äänityksen, vastaa asiassa pysymisestä ja huolehtii aineistosta.

SOVITTU AIHE (PIIRI). Spontaani juttelu on piirien toiminnassa keskeistä. Silti on järkevää, että kokoontuminen tai kokoontumispaikka liikkuu ainakin väljästi tietyn aiheen tai aihepiirin ympärillä. Se on hyvä ilmoittaa ennakkoon, jotta osallistujat ehtivät palauttaa mieleensä asioita. Teema voi olla mikä tahansa, kunhan se kiinnostaa kerhon jäseniä ja liittyy Karjalaan.

VAPAA MUISTELU. Vaikka tarkoituksena on saada kokoon tarinoita, ne juoksevat mieleen keskustelussa. Ei siis pidä karttaa vapaata juttelua ja sen äänittämistä. Jos aihe liukuu välillä toiseen, ei sekään ole pahasta - assosiaatioilla on aina jokin yhteys pääaiheeseen.

VALOKUVIA, ASIAKIRJOJA, KARTTOJA TALTEEN. Aiheeseen ja paikkoihin liittyvät valokuvat, asiakirjat ja kartat elävöittävät aineistoa ja myöhempiä julkaisuja. "Uudet", ennen tuntemattomat dokumentit myös rikastavat arkistoituja karjalaisia aineistoja.

ISTUNNOSTA SISÄLLYSLUETTELO. Aineiston tulevan käsittelyn kannalta on tärkeää, että jokaisesta nauhasta/istunnosta laaditaan mahdollisimman pian sisällysluettelo, josta selviää 1) kerhon kokoontumispaikka ja -aika, 2) läsnäolijat, 3) keskustelun kulku (pääpiirteittäin) ja tarinoiden aiheet.

Äänitteet siirretään tietokoneelle ja sieltä edelleen Dropboxin kautta Suomessa Kai Paajastelle, joka tarinat litteroi ja muokkaa luettaviksi tarinoiksi.

Lisäkysymyksiin vastaavat sisältöjen osalta Senni Timonen (senni.timonen@kolumbus.fi) ja tekniikan osalta Ville Vaara (villepvaara@gmail.com). Lisätietoja kerhoista antavat Kemissä Simo Kannelsuo, Oulussa Kerttu Nurmela, Kuusamossa Marja Hahtela ja Erkki Homanen. Helsingissä tiedustelut voi osoittaa toimistoon toimisto@karjalansivistysseura.fi.

Suomalais-ugrilaisuutemme

Mikko Nesvitskillä, Karjalan Sanomien päätoimittajalla, ei ole karjalaista eikä suomalaista taustaa. Äiti laittoi Mikon opiskelemaan suomea jo alakoulussa. Hän valitsi pikemminkin koulun kuin kielen. Koulu oli siihen aikaan Petroskoin paras.

Mikko jäi koukuun suomen kieleen ja opiskeli sitä koulussa ja Petroskoin valtionyliopistossa yhteensä 14 vuotta. Hän on vuodesta 1991 lähtien työskennellyt tässä ”puolueista riippumattomassa Karjalan väestön lehdessä”, joka perustettiin vuonna 1920 alun perin Karjalan Kommuuni -nimellä. Mikko Nesvitskiä ja Eeva-Kaisa Linnaa yhdistää intohimo suomalais-ugrilaisuuden vaalimiseen.

EKL Periodika-kustantamossa on viime aikoina ollut vauhdikasta. Vuosi sitten oli suunnitteilla kansankielisen julkaisutoiminnan ja venäjänkielisen sähköisen viestinnän yhdistäminen. Suurena uhkana oli myös Äänisen tuntu-massa sijaitsevan lehtitalon tilojen menettäminen. Ihailen toimintaanne, ideoitte kansalaisjärjestöjen kanssa ajatuksen suomalais-ugrilaisesta resurssikeskuksesta ja onnistuitte säilyttämään itsenäisyytenne ja toimitilanne.

MN Vauhdikasta tosiaan on ollut. Resurssikeskus ajatuksena oli päättäjillekin mieleen. Tuumasta ei toki ole käyty vielä toimeen, mutta viranomaisten lupauksen mukaan säilytämme itsenäisyytemme ja toimitilamme. Ensi vuoden alusta sitten tulee muita suuria muutoksia. Vienankarjalan murteella ilmestynyt Vienan Karjala ja livvin murteella toimitettu Oma Mua yhdistetään yhdeksi 12-sivuiseksi viikkolehdeksi, joka saa nimekseen Oma Mua. Juttuja tulee olemaan molemmilla murteilla, mutta ehkä myös lyydiksi, jos niitä toimitukselle tarjotaan.

EKL Karjalan kielestä kiinnostuneelle herkullinen tilanne, kun samassa lehdessä on juttuja eri murteilla, erilaisista aiheista. Kaikkia kansankielten lukijoita tilanne ei välttämättä ilahduta samalla tavalla. Ensi vuonna tulee toinenkin suuri muutos. Suomenkielinen Carelia-lehti, kirjallisuus- ja yhteiskunta-poliittinen aikakausjulkaisu, julkaistaan enää vain kaksi kertaa vuodessa aikaisemman 10 kerran sijaan. Lehti ilmestyi perustamisestaan vuonna 1928 lähtien Punalippunimisenä runsaat 60 vuotta.

MN Tämä muutos on herättänyt aika tavalla mielipitei-

den vaihtoa. Suomalais-ugrialaisten kirjallisuuksien liitto vetosi Karjalan kansallisuuspolitiikan ministeriöön. Vetoomuksensa nähtiin Carelia-lehti Venäjän suomalais-ugrialaisten kansojen äänitorvena, joka uskaltaa kriittisesti kirjoittaa menneisyyden vaikeista asioista ja paljastaa vaikkapa stalinismin ajan rikoksia.

EKL Toki näen Carelia-lehden merkityksen tuosta näkökulmasta, mutta olisiko nyt kuitenkin hyvä aika miettiä rehellisesti ja realistisesti sen tulevaisuutta. 160-sivuisen kulttuurilehden toimittaminen 10 kertaa vuodessa on todellinen haaste. Vaatii aikamoista toimituksellista resurssia, että tuollainen sivumäärä täyttyy kiinnostavilla, ajankohtaisilla jutuilla. Luki-jakuntakin voisi olla laajempi.

Minua on hieman viime aikoina hämmästyttänyt itsenäisten romaanien julkaiseminen Careliassa kymmenillä sivuilla jatkokertomuksina.

MN Joitakin Carelia-lehden artikkeleita löytyy sähköisessä muodossa nettisivuilta muutamilta viime vuosilta. Esitystapa ehkä voisi olla kiinnostavampi.

EKL Karjalan kielen kurssilla ja suomen kielen opiskelulla näyttää olevan aikamoinen buumi Karjalassa. Kansallisten kulttuurien keskuksen karjalan kielen kurssille tuli yli 80 henkeä. Upeaa!

MN Myös suomen kielen station nostaminen A-kieleksi on hieno asia. Suomen voi valita pitkäksi vieraaksi kieleksi toiselta luokalta alkaen, ja sitä voi opiskella kuten englantia, saksaa, ranskaa tai espanjaa. Monet nuoret näkevät, että suomen opiskelu on hyödyllistä. Karjala kiinnostaa suomalaisia matkailijoita enenevässä määrin ja Suomessa on tarjolla työtä venäjää taitaville. Nyt pitää kehittää nuoria kiinnostavia tapoja opettaa kieliä.

EKL Sanojen pänttäminen pulpetissa istuen opettajan luennoidessa luokan edessä on mennyttä aikaa. Mahdollisuuksia oppimiseen on niin paljon muitakin. Netissä, on-line, tableteilla, kännyköillä - tieto- ja viestintäteknologian tarjoamat mahdollisuudet ovat lähes rajattomat.

Suomessa kielivarantomme on huolestuttavasti yksipuolistunut, suurin osa lapsista ja nuorista on ensisijaisesti kiinnostunut vain englannin opiskelusta. Pyrkikää te Karjalassa välttämään meidän tilanteemme. Nykypäivänä kielitaidon tulee olla huomattavasti laajempi.

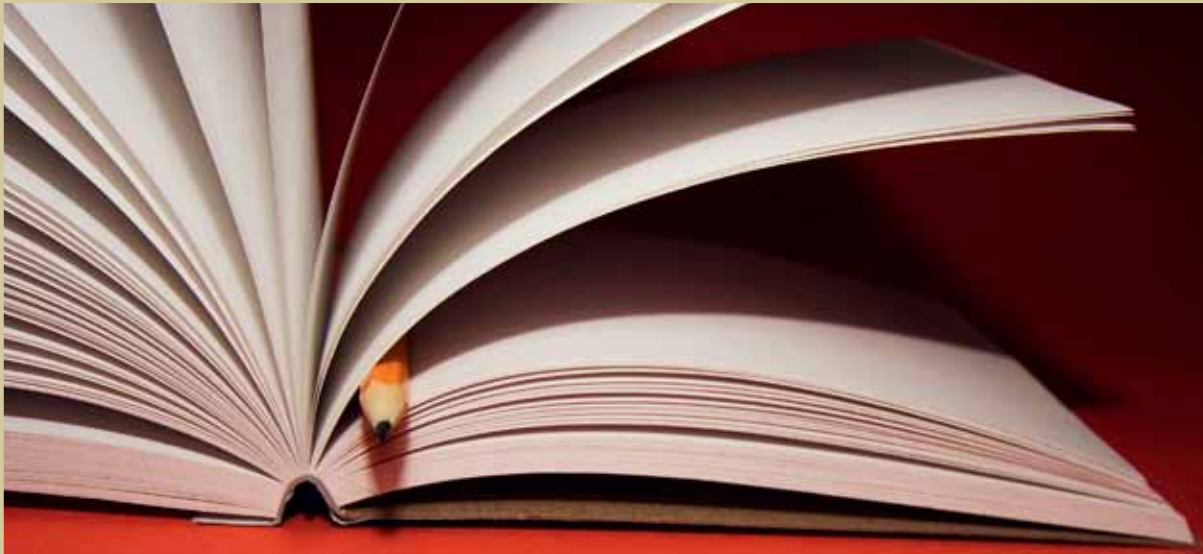
Tällä palstalla keskustellaan Sivistysseuraa lähellä olevista aiheista.

Mikko Nesvitski ja Eeva-Kaisa Linna.

SÄÄTIÖ VÄINÖLÄ

Säätiö Väinölä on perustettu 1945. Sen tarkoituksena on erityisesti tukea karjalaista syntyperää olevia lahjakkaita opiskelijoita heidän opinnoissaan antamalla apurahoja ja edistämällä myös karjalaisen kulttuurin henkisiä ja taloudellisia tavoitteita.

- Säätiön toiminnan painopistealueena on Vienan Karjala.
- Säätiö Väinölä on viime aikoina jakanut varojensa tuotosta vuosittain apurahoja 20.000 – 40.000 euroa.
- Säätiön hallituksen jäsenille ei makseta tehtävästä palkkaa tai palkkiota.

Otamme vastaan apurahahakemuksia

Säätiö Väinölä ottaa vastaan apurahahakemuksia vienankarjalaista syntyperää olevilta henkilöltä sekä tahoilta, joilla on karjalan kulttuuria tai karjalaisuutta koskevia taiteellisia tai tieteellisiä pyrkimyksiä.

Lisätietoa toiminnastamme osoitteessa www.saatiovainola.fi.

 SÄÄTIÖ VÄINÖLÄ

